

UNA VICTORIA CONTRA EL FEIXISME

L'elecció presidencial a Alemanya

El primer torn d'escrutini del diumenge passat no ha donat resultat definitiu. Per al primer torn, la llei exigeix la majoria absoluta dels votants. Hi ha a Alemanya uns quaranta dos milions d'electors i electores. Han pres part a l'elecció uns trenta vuit milions d'electors. Han mancat al mariscal poc més de cinquanta mil vots per tenir-ne tants com tots els seus adversaris reunits. Caldrà, doncs, fer un altre escrutini el dia 10 d'abril.

La batalla, com tothom sap, era entre Hindenburg i Hitler. Tots dos tornen a presentar-se. Què passarà? Hitler ha tingut més d'onze milions de vots.

En el segon escrutini guanya senzillament qui té més vots, encara que no obtingui la majoria absoluta. Si l'elecció del 10 d'abril guardés les mateixes proporcions que la del diumenge passat, la victòria de Hindenburg sobre el seu adversari seria formidable.

Tal com se presenten, per ara, les coses, Hitler necessita més de set milions de vots per igualar al mariscal.

Es possible realitzar aquest guany en menys d'un mes?

Examinem la situació i comencem per dir que no se sap encara quants candidats es presentaran. Com hem dit, tornen a presentar-se Hindenburg i Hitler. Sembla segur que es presentarà altra vegada el comunista Thaelmann. No és tan segur que vulguin fer un altre ridícul el monàrquic Duestelberg i el fantàstic senyor Winter. El comunista ha tingut prop de cinc milions de vots, Duestelberg n'ha tingut dos milions i mig i Winter més d'un milió.

Per igualar-se amb Hindenburg, el líder dels nazis haurà de córrer molt. No és tan fàcil com sembla augmentar el nombre de vots en set milions. El nus de la qüestió està, doncs, en la possibilitat de fer conquestes noves que pugui tenir cada un dels dos candidats. Guanyarà qui tingui més força d'atracció.

Si en el segon escrutini, els vots dels nazis baixessin, es podria donar el partit dels nacional-socialistes per liquidat. Tot és possible, però apartem aquesta suposició, tot admetent que és més fàcil que sigui Hitler el que perdi vots. És molt possible que el mariscal absorbeixi una gran part dels vots de Winter i Duestelberg, encara que aquests dos senyors es tornessin a presentar. Per la part de Hitler hi ha la possibilitat que els comunistes decidissin fer un cop de força i votessin a favor del feixista Hitler. Els nazis i els comunistes són els dos partits més oposats, però cal no oblidar que els extrems es toquen, que tots dos són partidaris de la dictadura i que els comunistes han dit sempre que el triomf de Hitler seria la guerra civil, o sigui, segons la doctrina comunista, el camí per a l'adveniment del bolxevisme. Però, àdhuc admetent que els cinc milions de comunistes que han votat a favor de Thaelmann es decantessin per la candidatura hitleriana, encara faltarien als nazis més de dos milions de vots per igualar els que va tenir Hindenburg el diumenge passat. I si tenim en compte que si es presentés una batalla d'aquesta mena es faria un front únic entre els partits burgesos, sembla que pot donar-se per segura la derrota de Hitler.

No els queda doncs als nazis altre camí que el de la violència si volen arribar aviat al Poder. Una gran part del partit reclama aquesta tàctica.

Tot fa pensar que la jornada de diumenge senyalarà el punt més alt en la història del partit hitleria. Una derrota electoral en un partit que ha arribat a parlar d'assaltar el poder per la violència, pot ésser definitiva. El famós partit francès del general Boulanger va morir a conseqüència d'una derrota electoral que s'assembla molt a la de Hitler.

La sort del partit dels nazis depèn de la situació econòmica. Si la crisi tendeix a disminuir, minvarà també el partit hitleria. Si l'atur forçós augmentava, augmentarien també el partit dels nazis i el comunista. La desesperació ha estat fins ara l'aliment que ha nodrit aquests dos partits extremitistes. La situació internacional podria també, si empitjorava, afavorir els hitlerians. Afortunadament, tot fa suposar que la crisi econòmica no s'agreuja i que la política internacional no s'enverinaria.

Si l'Alemanya tingués una mica de sentit d'ironia, Hitler no hauria arribat a tenir onze milions de vots. És curiós que un pintor, que fa quinze dies que és ciutadà alemany, hagi pogut fer aquests estralls. Això és una mica alarmant, perquè fa suposar que la situació del país és desesperada i que el Poder és al mig del carrer a disposició de qui el vulgui. També és alarmant que quasi tot Prússia hagi votat en massa a favor de Hitler. Si es té en compte que Hitler és catòlic i Prússia luterana, la simpatia manifestada a favor de Hitler indica que Prússia és partidària de la revenja. En canvi, en els països catòlics, especialment a Baviera, l'Estat que té un sentit d'ironia i de ponderació molt superior a Prússia, Hitler ha estat derrotat.

Desgraciadament, és Prússia l'Estat que porta la batuta en la Confederació germànica. I per això és impossible no pensar que dintre un mes han de fer-se les eleccions per a la Dieta prussiana, el Landtag, i que hi ha la probabilitat que els nazis guanyin el que fins ara ha estat el principal baluard de la República i de la socialdemocràcia.

Figures de cera del museu Grévin, de París

De moment ha estat allunyat el perill d'un altre feixisme, i sembla segur que, el dia 10 d'abril, els nazis perdran. Aquesta segona derrota pot desmoralitzar molt el partit.

I si els nazis perdessin una altra vegada, si se'ls fes impossible triomfar per mitjans legals, quedarien en una situació que els faria quasi impossible imposar-se per la violència. Afortunadament, dintre l'exèrcit no tenen ja gaires simpaties. Cal recordar que l'ex-ministre de la Defensa, el general von Seeckt, que durant uns quants anys ha estat el veritable dictador d'Alemanya i el reorganitzador de l'exèrcit, ha treballat a favor del mariscal Hindenburg. Una altra derrota podria destruir el partit. En política, quan s'arriba a punts tan alts com el que fins diumenge han ocupat els nazis i es demostra que no hi ha alè per arribar a la meta, es pot dir que ha començat l'hora de la davallada. I el ridícul, que és germà de la derrota, podria fer la resta. Novament volem recordar el cas del general Boulanger. L'home que un dia semblava que havia de fer un cop d'Estat va acabar, en poc temps, essent un senyor pintoresc.

Sembla que la planeta de Hitler sigui cada dia menys misteriosa. Però no es pot dir encara d'una manera definitiva que el destí no en vulgui fer un dictador. El dia 10 d'abril la planeta d'aquest ex-pintor austríac serà una mica més clara. I quan vinguin les eleccions prussianes, Hitler es jugarà la darrera carta, que desitgem, pel bé del món, que li sigui ben dolenta.

De Dijous — a Dijous

Si l'Ajuntament de Barcelona i les sessions municipals fossin només un espectacle, caldria convenir que els més exigents no tindrien res a dir-hi. Els detalls i el conjunt s'hi harmonitzen feliçment i no hi manca ni el crescendo ni l'acceleració teatral, ni, de tant en tant, alguna sorpresa, algun cop de bona llei. Les entrades, les sortides, tot i no veure's sempre gaire clar que siguin motivades, no deixen de fer el seu efecte. Amb una mica més de preparació, no podríem demanar més... ni Barcelona arribar a menys.

El darrer episodi, que pot ben anar al costat dels anteriors, és l'anomenat del pressupost: molt de soroll i confusió; declaracions a dojo; pactes, rumors, baralles, disputes, discursos; el periodista, mort de son, que se'n va al llit a les sis del matí i a les onze ja s'ha d'escollir el parer d'En Pau i En Pere; els diaris de cada banda que, com sol dir-se, inflen sengles gossos—cadascú el seu gos—; per una banda una majoria que adopta una mesura, des del punt de vista econòmic, poc estudiada; uns minories que miren d'aprofitar aquella avinentesa per tal d'esmicolar la majoria; uns esquerrans que volen sacrificar l'ampletat sense cap necessitat; uns dretes que es posen al costat d'uns subalterns revoltats, els quals han passat a vies de fet. I, en tercer terme, uns radicals que es senten els àrbitres de la situació i es troben, com per miracle, rejevenits i com si tornés per a ells l'època de les «meriendas fraternales».

De maniobres en veiem tantes com es vulguin; però en mig d'aquesta gran activitat, trobem que els que s'agiten oblideu una cosa: els pressupostos. Tothom va darrera de la seva; només Barcelona es queda sense ningú que la representi; que tingui cura de les seves necessitats. Hi ha massa coses a guanyar i a perdre políticament perquè cap dels regidors tingui en compte les necessitats administratives.

I si com a barcelonins això ens sap greu, com a catalans més encara; car, comptat i debatut, l'únic partit que guanyarà alguna cosa de tot aquest batibull és un de foraster, el radical... La memòria de l'austera gestió d'Emiliano Iglesias i la no menys gloriosa del camaleontic Pich i Pon ens relleven d'explicar els beneficis que d'un predomini radical pot esperar Barcelona.

Però què són totes aquestes menudícies al costat del goig de veure com la Lliga i l'Esquerra s'envesteixen, ara amb sàvies evolucions, ara abrivats amb ràbia? Els articles de La Veu i de L'Opinió esquitxen de mel i fel els lectors dels partits contraris. Almenys, si les coses no van a l'hora, podrem llegir, amb un cert baticor, la premsa política.

Si mai s'havia vist clar l'egoisme de partit és ara: i això per tal com som dins una època de canvi i de liquidació, que fa de vidre d'augment de tots els defectes del partidisme. I nosaltres ens preguntem: Es gaire difícil per als polítics complir amb el seu deure aleshores que les circumstàncies són greus i difícils?

Era imprescindible per a l'Esquerra agafar les coses per allà on cremem més i crear a gratíent un problema — car ni cal discutir que ells ja saben les repercussions que tindria certa part del projecte —, un problema, diem, que afegiria dificultats inventades a les reals i abundoses?

Calia que els de l'altra banda, els de la Lliga, es lliressin amb tant d'afany a donar ànims al personal municipal en rebeldia i a enderrocar joiosament la majoria, enderrocamet que ja saben que no pot durar gaire?

Quant als radicals, trobem que han fet el que havien de fer; estan en caràcter. Però, i els pressupostos?

R. LL.

Hitler s'ha quedat amb un pam de nazis

MIRADOR INDISCRET

La insurrecció dels empleats

Els empleats insurreccionats cridaven al mig de la plaça de la República, dirigint-se a l'alcalde:

—Deixa la vara! Deixa la vara!

El doctor Aguadé no va deixar la vara i va fer bé.

Tots els que cridaven portaven bastó, i calia lluitar en les mateixes condicions.

Dos vots que ballaven

A desgrat del famós «contuberni» de les minories de l'Ajuntament, l'Esquerra Republicana de Catalunya, gràcies a una facècia d'un dels seus regidors, estigué ben a la vora de guanyar la votació que, en fallar, va provocar la dimissió dels càrrecs de govern per part de la majoria.

En efecte: quan el debat estava més engegat, el senyor Solà de Cañizares va rebre, per un ordenança, unes lletres de l'aleshores encara alcalde, que deien textualment:

«Amic Solà: Si voteu per nosaltres, us donarem una vara. — Aguadé.»

El senyor Velilla en rebé una de semblant. I és clar, tant al senyor Solà de Cañizares com al senyor Velilla, els va rodar el cap llarga estona. Una tenència d'alcaldia no és cosa de menysprear així com així.

L'ofertament no havia estat fet, però, en deguda forma, per no tenir l'Aguadé, per ell sol, prou «personalitat» per formular-lo.

Per aquest motiu, la broma d'En Quimet Ventalló no va reeixir.

A tot senyor tot honor

Evidentment, el representant de Catalunya a la Conferència Internacional del Vi, que ha tingut lloc aquests dies a París, no podia ésser un qualsevol.

Qui millor que l'admirable senyor Farreres Duran, secretari del Consell d'Agricultura de la Generalitat?

En senyor Farreres resultà, en efecte, designat.

Calia només, una volta feta la designació, anar a París amb tots els uts.

El senyor Farreres començà per demanar un passaport diplomàtic.

A aquestes hores, no sabem si el simpàtic senyor Farreres Duran ha estat rebut i acomiadat a la capital francesa per M. André Fouquières.

Un altre títol de l'Estelrich

Dissabte passat, el dinàmic Joan Estelrich va donar una conferència a Cervera. Les invitacions, en lletra gòtica i ornaments de qualsevol estil, anunciaven així el conferenciant: «El docte director de la Fundació Bernat, Metge i Diputat a Corts senyor Joan Estelrich».

Veure-ho l'interessat i fer vius retrets a l'impressor fou tot u. Sobretot, aquella comata ben posada darrera la paraula Bernat, l'exasperava.

—Però qui ho ha dit que sóc metge? — deia l'Estelrich.

—Veurà — féu l'home a tall d'explicació —, com que abans diu «docte»...

Davant d'això, a l'Estelrich ja no li quedà esma per protestar de res més, ni de la lletra gòtica en un imprès anunciant una activitat d'un home tan hellènic com ell.

«Neron»

El senyor Virgili, inventor de la Generalitat, model de funcionaris treballadors i complidors, era temut de tots els seus subordinats. Aquests, procurant que no transcendís, li deien «Neron».

En arribar a Madrid, cridat pel ministre d'Hisenda per a confeccionar els pressupos-

tos, el senyor Virgili temé que la indisciplina dels empleats del ministeri no li permetria treballar de ferm i prengué precaucions. Cridà els dos funcionaris de la Generalitat que l'acompanyaven i els digué:

—Tan bon punt prenguem possessió, afanyeu-vos a escampar que a la Generalitat tots m'anomenaven «Neron». Això els impressionarà i em respectaran.

Els dos auxiliars, una mica escorreguts, no gosaren a protestar i cultuaren a escampar la nova, la qual donà resultats sorprenents.

Les persones impressionables

Al Capítol projecten un film, *El doctor Frankenstein*, a base d'un monstre fet de trossos de cadàvers, que no és apte per a persones impressionables. Resulta, però, que l'esmentat cinema s'omple a diari d'un públic impressionable, que xiscla, crida, udola i es desmaia i aprofita els moments culminants del film per expansionar-se.

Conseqüència de tot això: que les úniques persones que s'interessin pels films no aptes per a persones impressionables són les persones impressionables, de la mateixa manera que les senyorettes són les úniques que es daleixen per les comèdies no aptes per a senyorettes.

Músic pagat...

En divulgar MIRADOR, fa alguns dies, que En Perearnau s'havia casat com Déu mana, o sigui per l'Església, va armar, involuntàriament, un gran enrenou.

Alguns dels amics del llorajet poeta que figuraven en una llista de subscripció per fer-li un present de boda, refusen ara, segons sembla, sota el pretext d'haver-se mancat al laïcisme, de fer efectiva la quantitat que s'assignaren.

Molts, però, en conèixer el manament, havien ja pagat.

—La qual cosa confirma — observava un d'ells — allò tan conegut a casa nostra que «músic pagat no fa bon so».

Els desinteressats

Aqueix escriptoret, fill d'escriptor, que remena la cua dins les joventuts de l'E. R. de C., per tal d'aconseguir a la política una nomenada que la literatura li ha refusat, arriba, acompanyant una senyoreta del brag, a casa un editor.

La senyoreta, escriptora també a estones, té un llibre en preparació i voldria conèixer les condicions de l'editor.

—Li agrairé que siguin les més justes — fa l'escriptoret —. Pensi que es tracta de la meua promesa.

Surten, i al cap de mitja hora torna l'escriptoret, sol.

—Al pressupost que faci, carregui-hi un vint-i-cinc per cent, comprèn?

Intel·lectuals purs

Agustí Escasans, mentre espera que un cop aprovat l'Estatut, la Generalitat subvencioni els poetes amb mil pessetes cada mes, es dedica a la recerca adalerada de col·laboracions.

Per aconseguir-les, perd la memòria i espera que els altres hauran fet igual.

El poeta, olímpicament ofès segons sembla, per un crític de *La Publicitat*, acordà sostreure a les pàgines del seu diari la seva valuosa signatura. Més encara: *prohibi* (sic) als redactors i col·laboradors de la casa d'ocupar-se de la seva obra.

Sembla que ara, ablanit per les pàgines literàries que publica el col·lega, ha iniciat una tasca d'entesa, i hom diu si uns articles foren tramesos benèvolament al diari, i enfonsats al cove per criteri unànime de la Redacció i també que es dedica a ensabonar a don J.-V. Foix, per escrit i de paraula.

—Si a Catalunya les coses anessin com han d'anar, vós hauríeu d'ésser cap del servei de Premsa de la Generalitat — li diu.

—Perdoneu — talla Fòcius, enèrgic, una mica irònic —. Si les coses anessin com han d'anar, jo seria el president de la Generalitat. I aleshores, potser us nomenaria a vós cap del servei de Premsa.

El súmmum de l'amateurisme

Aquests dies a la Federació de Natació hi ha molta agitació. Hom vol declarar professionals, i per tant, excloure'ls de tota mena de concursos i campionats, els nedadors que tenen cura d'alguna secció de natació en alguna publicació o diari. No hi valen raons de perfecta compatibilitat entre una i altra funció.

Els proposants només topen amb una dificultat: la de si cal declarar-los professionals del periodisme o de la natació.

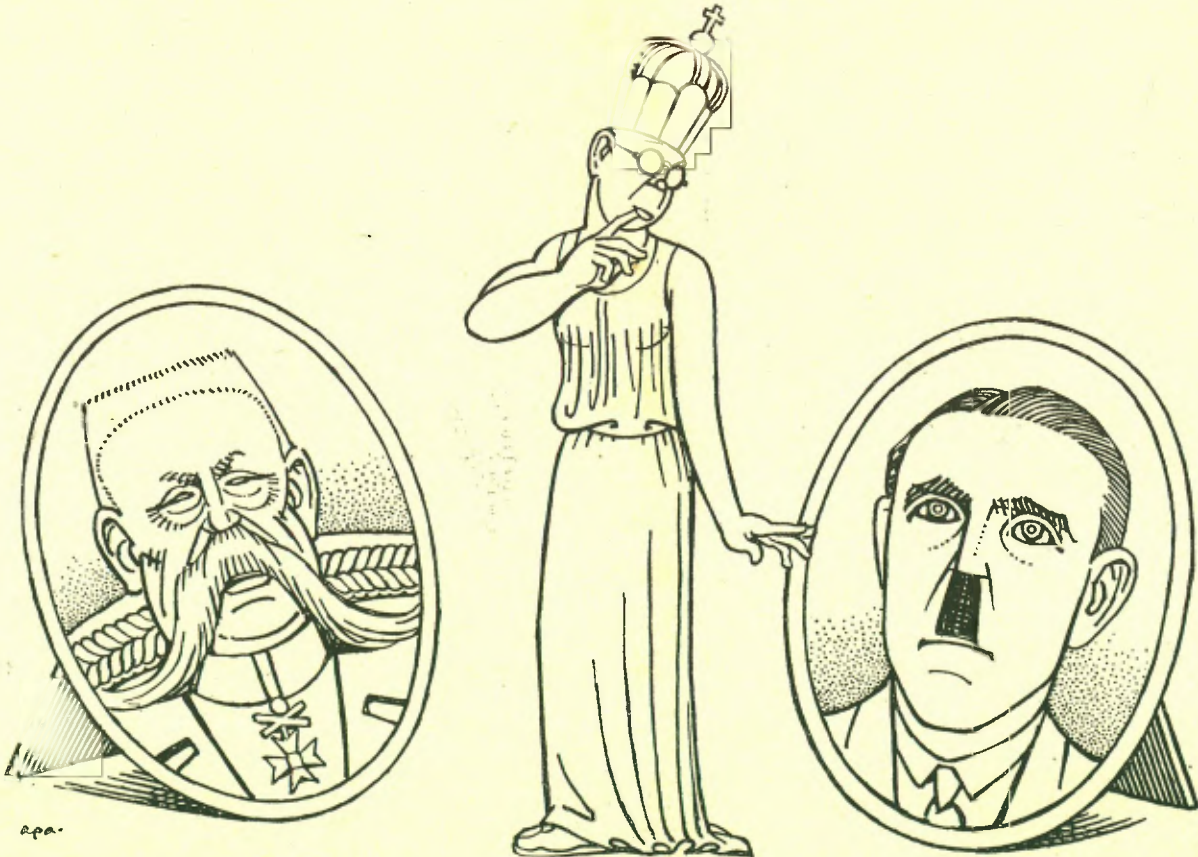
Per nosaltres els únics que ho poden saber són els administradors dels diaris. Per ells la cosa és senzilla! Si els ho preguntem, us diran:

—I ara! quines coses de preguntar, ja ho crec que és amateur el nostre redactor de natació! Qui ho sabrà, doncs, si no jo!

Imparcialitat mèdico-política

El doctor Nubiola l'altre dia, en la seva classe d'Obstetrícia, finalitzant una de les lliçons més importants de l'assignatura, cloqué amb les següents paraules:

—De totes maneres, vostès han de tenir present davant de l'avort, i sempre que no es provi el contrari, que aquest ha estat provocat. Encara que el fet succeeixi en una casa que sigui de l'extrema dreta...

—Ja està vist que Hindenburg té els bigotis més llargs i, a més a més, és més jove.

Rubén Darío, veí de Vallcarca

L'APERITIV

Una tarda del mes de maig de l'any 1912, un «pesetero» es detura davant la torreta número 16 del carrer de Ticià. En el moment que un dels ocupants del cotxe posa peu a terra, a la part alta del carrer fan aparició, un darrer l'altre, tots els membres d'una família humil. La dona descendeix fins arran del cotxe, seguida per dues criatures que obren uns ulls de pam, davant l'espectacle d'un vehicle caigut per aquells indrets. El viatger canvia unes paraules amb la dona i aquesta cuita a obrir la porta de la caseta, mentre aquell ajuda a baixar del cotxe una altra persona.

Per primera vegada, el rostre impassible de Rubén Darío feta el cel de Vallcarca. Treballosament, posa un peu a l'estrep i cedeix el braç al seu company. Travessa la vorera lentament, i abans de traspasar el llindar, mesura d'una ullada la façana de la torreta. És tracta d'una casa de planta baixa. A l'esquerra, la tanca d'un hort; a la dreta, la façana d'una altra caseta, enganxada, al seu torn, amb una altra, i una altra, fins a sis. Són construccions simplissimes, gairebé fetes a molit. De l'una a l'altra només varien els motllos ornamentals. I aquella davant la qual ens hem deturat, la primera de la sèrie, té esculpida al seu frontal una data: 1901.

Els nous arribats s'internen a la casa, precedits de la dona. És aragonesa, es diu Gregòria i parla amb abundància i vivacitat. Ells són gent de poques paraules. Un — Sedano, el secretari —, només respon amb monosíl·labs. L'altre — Darío —, no obre la boca. La conversa, doncs, aviat s'estronca. A més a més, Gregòria està ja perfectament assabentada: corren al seu compte les atencions domèstiques dels nous estadants; la compra al mercat, la cuina, la cura de la roba... I, sobretot, discreció. La mestressa l'ha instruída com cal. Per la feina, i cuita-corrents cap a caseta, a l'altra banda de l'hort. Cadascú a casa seva.

Aquest vespre... aquest vespre els senyors no desitgen res. Pot deixar-los. Quatre ordres per a l'endemà, i la primera sorpresa: «Hi ha per aquí prop un colmado, una bogada? Si? Ja anirem bé. Demani a l'engròs. Res d'ampolles soltes. Un caixó de cerveses. Anís, també. I conyac; i ginebra; i rom...»

La bona Gregòria abandona la casa estomordida. Puja al carrer seguida de les criatures, i confia al seu marit: «Es que pensen despatxar begudes?» L'endemà matí, la seva compra és l'admiració de la tendeta. On va a parar, tanta quantitat de líquid? L'amo de l'establiment es frega les mans de gust i cuita a omplir ampolles a l'aixeta de París.

Gregòria, però, al vespre del segon dia és mal rebuda a la caseta número 16. Per primera vegada davant d'ella, Rubén Darío desenganxa els llavis. Què caram els ha portat en lloc d'anís? La dona es disculpa; ella ha comprat allò que al barri tothom compra... Darío no es deixa convèncer. Ell no s'empassa porqueries. El seu paladar exigeix líquids de marca. Si a la tendeta no n'hi ha, cal cercar-los allí on siguin. L'altre dia, Gregòria pujarà fins al carrer Craywinckel i entrarà al colmado Majó, en el qual s'estrena solemnement una llibreta a nom de «Ticià, 16», llibreta que, ai!, no s'ha vist mai cancellada.

No cal dir que l'arribada de Darío és l'esdeveniment a Vallcarca. Ningú no té cap antecedent d'aquest personatge raríssim. A algú li ha semblat sentir dir que és un senyor que escriu... Però Gregòria jura que no li ha vist mai agafar la ploma. Llibres, sí. A munts, per prestatges i damunt les cadires. Però el seu propietari difícilment n'agafa cap. De vegades, sota la magnòlia del jardí, els seus dits han girat els fulls d'un volum. Una mirada ràpida i distreta. Al cap d'uns minuts, el llibre reposa damunt l'herba i la vista de Darío resta, de nou, clavada al cel.

El secretari abandona de tant en tant la caseta, amb una grossa serviette sota el braç. Rubén Darío resta sol, i d'una a una, apura les vint-i-quatre hores del dia, i, apura, també, ampolles i més ampolles. Darío resta sol, encofurnat a la caseta, indiferent

a la primavera de Vallcarca. Això és un crim. La fondalada és un paradís: les comes suaus recobertes d'un verd nou de trínca, i una explosió de flors d'ametller a cada pas. A les vetlles, l'aire és fa transparent i transmet, com dintre una campana de vidre, tots els sorolls familiars: el belar de les cabres, el plor dels infants, la cançó d'una mosseta... De vegades, del flanc de la Rabassada descendeix la campana aguda de l'església de Sant Genís dels Agudells; i Per-

ren, convertits en líquid, per la gargamella de Rubén Darío i dels seus visitants. Car la casa del carrer de Ticià és visitada per una societat estranya: elements diplomàtics, senyors de categoria, barrejats amb els tipus més extraordinaris: poetes en descomposició, perduts professionals, etc. I aquesta gent no solament hi fa beguda, sinó que ben sovint també hi menja, amb la desesperació de la Gregòria, que veu sobtadament alterats els seus pressupostos domèstics. Ales-

feia quan va depositar als peus de Francisca tota una vida accidentada i pròdiga en amors. Pressentint els dies presents, i, previsor, escriví:

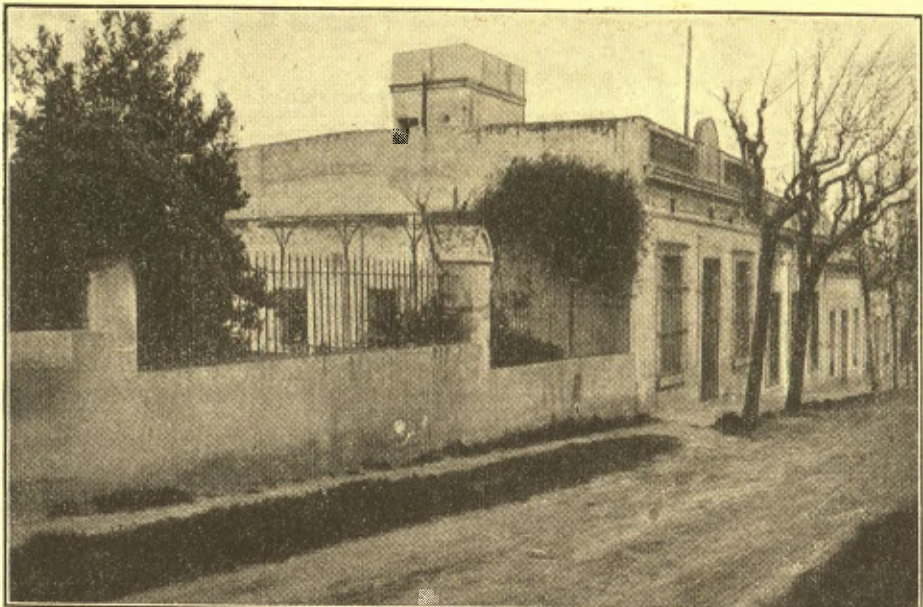
*Francisca, sé suave,
es tu dulce deber;
sé para mí un ave
que fuera una mujer.*

Francisca Sánchez segueix fidelment la línia que Darío li marcà en els rars moments feliços, llavors que els dos feren coneixença. Tota ella és tendresa i sollicitud. Té per al poeta les atencions que es prodiguen a les criatures. Davant d'ella, la seva cara no té sinó una expressió joiosa i il·luminada. No intenta pas esmenar la vida de Darío. Es sent insignificant per a variar en res el règim al qual s'ha sotmès el poeta. La seva tasca pacient va encaminada només a estalviar-n'hi les molèsties.

Francisca és l'admiració d'aquella bona Gregòria, que no comprèn de cap de les maneres tanta bondat despesa al servei d'un ésser tan abjecte. Una d'aquelles tardes escassíssimes, en les quals un cotxe ha vingut a cercar Darío, Gregòria ha sorprès Francisca plorant, silenciosament, recolzada a la tanca del jardí. A l'altra banda, la seva germana jugava amb el nen. Gregòria s'ha apropat a la senyora Quica, com els veïns anomenen Francisca. La dona diu unes paraules de pietat, i involuntàriament, se n'hi escapen unes d'estranyesa i d'indignació. Ah! ella fos al lloc de la senyora... Allà s'estaria, aguantant les impertinències d'aquell salvatge! Francisca la fa callar. Voldria explicar a Gregòria l'excelsitud d'aquell home; voldria fer-li comprendre els drets que tenia adquirits Darío per a fer-s'ho perdonar tot; voldria parlar-li del plaer de sacrificar-se per un home auriolat ja per la immortalitat; voldria fer-la participar d'aquelles gràcies que el poeta va senyalar en Francisca:

*Saber amar y sentir
y admirar como rezar...
Y la ciencia del vivir
y la virtud de esperar.*

Però com es pot fer comprendre tot això a una dona a la qual, una hora més tard, se li lliura un farcell de roba, amb destí a la caixa d'empenyos! I això s'esdevé ben sovint. Vestits, joies, llibres, són transfor-

La casa del carrer de Ticià, n.º 16

mita que anys més tard canta un altre poeta, també americà, i deixeble de Darío:

*Luego, al frente, lo mismo que una acuarela,
la ermita—la más vieja quicé de España—
y el dulce compoanto de la aldehuela
que es el mejor refugio de la montaña.*

Això ho escriví Carrasquilla-Mallarino l'any 1920. El nostre poeta, el de l'any 1912, es passa el dia reclòs a casa; absorbt en els seus paisatges interiors; atent, només, als seus desvaris. A les seves orelles no arriba la campana de Sant Genís. Pels seus sentits no ha florit la primavera de Vallcarca.

Gregòria està mig esverada. Si gosés, quan traspasa el llindar de la casa número 16, faria el senyal de la creu. A l'interior, cada dia l'espera una sorpresa. Rubén Darío molts dies no es lleva. Ella l'entreveu per la porta ajustada. Acotxat, el cigar a la boca i la mà, indefectiblement, a una ampolla. Així transcorre tota la jornada. Quan Gregòria l'endemà anirà a refer el lliit, li vindran nausées a la sola visió de la cambra. La roba, el trespòl, el paper de la paret, tot confós pels licors vessats, per les puntes de cigar i per les escopinades.

D'altres vegades, Rubén Darío ha sortit al jardí. S'ha vestit un pijama extraordinari: verd i or, o bé negre llistat de vermell. Descalç, mesura l'arena a grans gambades. Sembla talmunt una fera engabiada. Pronuncia a crits versos solts, paraules inintel·ligibles... Els veïns, assabentats del costum del poeta, se n'han fet un espectacle. L'hort de Gregòria llinda amb el jardí de Darío. Tocant a aquest, s'alça el brançal d'una cisterna. Les dones del barri van a cercar-hi aigua a corrua feta, pretext per aplanar-se la cara entre els barrots de la reixa del jardí i contemplar, entre divertides i porugues, les evolucions del poeta en pijama.

També alguna vegada, mentre Gregòria treballa a la cuina, ha sentit el seu darrer el respirar ronc de Darío. La dona s'ha girat sobresaltada, al temps just d'evitar que es posés damunt d'ella una mà tremolosa d'embriac. Aquella mà finíssima, «de marquès» — com deia el poeta en altres temps —, i que ara anava a la recerca de piers arran de fogons i aigüeres!

A primers de mes, entren diners a la caseta. Però s'evaporen ràpidament. S'escor-

hores ja se sap: la dona avançarà diners del seu peculí particular, contra les promeses de reemborsament fetes pel secretari, promeses que no es compleixen. Un dia, Gregòria es formalitza: ella no avançarà ni un cèntim més, i exigeix cobrar tot l'endarrerit. Hi intervé el propietari de la torreta, i aconseguix que siguin restituïdes a la Gregòria les cinc centes pessetes que se li devien. A la vegada dona seguretat a la masovera que d'ara endavant es portarà a terme una liquidació diària.

Es en aquests dies que Gregòria sent

Rubén Darío amb la seva primera muller (quadro de Pompey)

anomenar per primera vegada «la senyora». Quan ella es queixa d'alguna cosa, el secretari li promet que tot s'arranjirà amb l'arribada de «la senyora». Que no toqui res; que no ordeni res; que no prengui cap mesura definitiva... Quan arriba «la senyora», ja s'entendrà amb ella. «La senyora» decidirà de tot.

Finalment, un matí arriba «la senyora». O, més ben dit, les senyores; car són dues les arribades. I amb elles, un infant. Les dues dames són germanes, i l'infant, fill de la més gran d'elles i del poeta. Els veïns de Darío tenen una sorpresa considerable. S'havien fabricat una imatge de la senyora d'acord amb el tarannà del poeta. Esperaven veure arribar una gran dama, fantàstica i exòtrica, i ara es troben davant una senzillíssima dona de poble, afable i d'una modestia total. Quan la dama ha entrat a la caseta, una petita ullada ha estat suficient per adonar-se de l'estat moral de Darío. Ampolles desplaçades, queviures abandonats, cendres a dojo... Els trets del rostre de la dama s'han contret en una expressió dolorosa, que tornarà sovint a fer aparició.

Aquesta senyora és el darrer amor del poeta, Rubén Darío, sensual exasperat, gustador de la diversitat femenina, dilectant d'enamoraments fantasiosos i absurds; Rubén Darío, en el declinar de la seva vida, ha vingut a parar aquí: en Francisca Sánchez, una minyona de servei que el poeta conegué a Madrid. Francisca sap les hores — els anys — amargs del poeta. Foren per a altres dones les jornades glòries, els homenatges mundans i les delícies de la poesia i l'amor, en maridatge perfecte. Francisca és el testimoni adolorit de l'esfondrament moral i material de Darío. Quan en aquest matí ha entrat a la caseta de Vallcarca i ha vist pintats a la cara de Darío els senyals inequívocs d'una implacable destrucció interior, producte de l'alcohol; en aquest matí, per la imaginació de Francisca potser hagin passat aquells versos:

*Francisca, tú has venido
en la hora segura;
la mañana es oscura
y está caliente el nido.*

Versos que en altres dies volien ésser una recepció cordial i humana; avui agafen un colorit sarcàstic... Tú has venido en la hora segura!

Però Francisca és massa simple per a pensar en això. Ella no veu al seu davant sinó un pobre malalt, un subjecte emmetzinat, al qual cal endolcir la vida. I a aquesta tasca es lliurarà. El poeta sabia el que es

Un
Joier

J. ROCA

RAMBLA DEL CENTRE, 33 · PASSATGE DE BACARDI, 2

mats en diner immediat per poder encendre els fogons i anar a plaça.

L'infant? El fill es passa el dia terrejant pel jardí. La mare i la tia tenen per ell totes les tendreses. Alguna vegada, en mig dels jocs, ha aparegut al llindar de la porta la corpulent figura de Darío. El poeta crida el seu fill. Al menut li fa por aquell home, generalment malcarat; no s'hi aproparia si no fos la mare que l'hi obliga. Rubén Darío, en els instants de lucidesa, petoneja i amoixa delicadament l'infant. Són aquests moments tan escassíssims els que humanitzen una mica la figura del poeta als ulls dels veïns. Només aquest amor paternal li fa guanyar una punta de simpatia en el barri.

L'estada de Rubén Darío a la casa del carrer de Ticià fou motivada pel desig que es guarís. Però han passat els mesos i el poeta no fa progressos sinó en el camí de l'empitjorament. Un dia, el veuen apropiant-se a la carbonera i posar-se a menjar trossos de carbó vegetal. Un altre dia, trenca a bocins un cantí, un d'aquells botijos aragonesos, i tros a tros, se l'empassa tot. Gregòria fuig horroritzada. La dona ignora les facultats assimilatives de l'estómac del poeta. Fa uns mesos, en la seva estada a Mallorca, hom li amagà l'alcohol, i ell es begué dos litres de quina...

Aquesta és la vida de Rubén Darío en la seva anyada barcelonina. Avui, com altres vegades, ha vingut un cotxe a la porta de la caseta del carrer de Ticià. Darío hi ha pujat; però avui, a diferència de les altres vegades, no retornarà. Dies després les dames aixecaran la casa, i amb llàgrimes als ulls s'acomiaran dels pocs veïns amb els quals han fet amistat.

Però el poeta ha marxat sense dir res. El cotxe descendeix cap al port de la ciutat, on un vaixell espera a Darío. El viatger no té per a Vallcarca ni una darrera mirada; ni tendresa ni recança. Parteix com d'habitud, absorbt i preocupat. Rubén Darío només atén als cants del món poètic interior. No l'ha tocat la poesia senzilla d'aquesta altra primavera de Vallcarca: horts florits, galeries assoladades, testos amb flors...

ANDREU A. ARTIS

Sobre les festes. — Com que jo lleigeixo els diaris tan poc com la meua manca de curiositat exigeix, i per altra banda acostumo a badar bastant davant dels fets polítics, no he sabut fins el moment de començar a escriure aquestes ratlles que la República es dedica a passar per la pedra les grans festes tradicionals de Sant Josep i de Setmana Santa. No és que la República privi tota mena de funcions religioses, no és que dosifiqui els cops al pit ni les grans moixigangues de mantellines, sermons carregats amb pólvora i marrameus d'orgue a tot buf; la República només deixa de reconèixer oficialment aquestes festes.

Jo, francament, malgrat el meu laïcisme i el meu republicanisme, estic passant un disgust de mort. Em fa l'efecte que aquestes mesures del govern tenen un aire de tristesa grotesca i de pendre's la vida amb un posat de cucurulla intransigent. Creure que Sant Josep i la festa d'aquest sant no representen res més que una explosió de catolicisme i de virulència reaccionària, és beure a galet. És clar que Sant Josep, canònicament parlant, és el patró de l'Església catòlica, però popularment parlant Sant Josep és moltes altres coses que no tenen res a veure ni amb la metafísica ni amb l'hora de la mort.

Sant Josep és un dia de l'any, és un dia tot pintat de groc i violeta; Sant Josep, entre les pluges i les boires, les esperances i les angúnies, la viu-viu, la sorruderia, la poca i la franca barrila, representa un oasi estomacal i càndid guarnit de plates de crema i matons tremoladissos que vénen a ésser una exposició visceral encusada i sense gens de malícia en el fons morat de les violetes i de les digestions hiperclorhídriques. Sant Josep és un bon negoci per les botigues de pacotilla, pels estancs que venen en tal dia el tabac més torrat, més deliquescents i més desmoralitzador. Sant Josep vol dir tota una tarda de comèdia, en la qual els actors desdibuixen tots els accents patètics i els converteixen en una olla de cacauets, d'orxates cançoneres, de llàgrimes espectrals i rialles de castell de focs. Sant Josep vol dir mandra i bonhomia, llevar-se tard, sentir una certa inclinació sentimental pels canaris de les gàbies, pels pobres dels carrers i les solteres que tenen un cor buit de sang, però ple de crostes i de teranyines i de gossets sense pell, sense raça, sense sexe i sense esperança. Tots els anys tenen un dia per la corda més estovada de l'esperit, i aquest dia no hi ha cap inconvenient que sigui el de Sant Josep. El nostre Sant Josep dels cromos de quan érem criatures, disfressat de vell, coronat de roses, amb una criatura a la mà dreta i un lliri artificial a la mà esquerra.

Tothom té un Josep a la família, i això és l'ocasió perquè els pares més agres i autoritaris contemplin el seu fill que es diu Josep amb una gota de mel penjada a les dents, i en tal dia li facin el present d'un parell de pessetes i no li trenquin el son amb aquella ferocitat que acostumen a gastar els pares de família ortodoxos.

Sant Josep vol dir tot això, i moltes coses més encara; no és un producte de la reacció ni una babarota inquisitorial, sinó que és un sofregit gustós, una mena de coixinet de ploma de perdiu damunt del qual reposa el cap d'una tradició tendra, comprensiva i intel·ligent.

Jo em dic Josep, i estic content de dir-me aquest nom i no el canviaria per cap, perquè és el nom més vulgar, més humil, més democràtic i més insignificant de tots; quan et senti cridar pel teu nom i quan et diuen Josep o Pepet, et fa l'efecte que amb un polvoritzador dels més baratets t'arruïen l'ànima d'un aiguacuit autèntic, i aquest perfum agre i tronat de l'aiguacuit serveix per abaixar-te els fums, per donar-te una sensació de ramat i d'insignificància.

La compensació, però, que tenim els que ens diem Josep, és veure honorat el dia del nostre patró d'aquesta manera sàinetesca i inofensiva, que el dia que celebrem el nostre sant sigui un dia alegre i ensucrat per tothom. Ara això sembla que oficialment ens és privat. Les oficines públiques rondinaran amb aquell mal humor d'un rus d'abelles que els calen foc a sota. Les màquines d'escriure tindran un telegraf sec i mandrós de protesta. Totes les cuines, però, es perfumaran de vainilla i de canyella, les peroles d'aram faran bullir la crema de la tradició, i malgrat el gest implacable de les cucurulles burocràtiques, el dia de Sant Josep s'imposarà amb les primeres onenets.

Si jo tingués alguna influència sobre les persones que manen, els aconsellaria que de tant en tant fessin els ulls grossos en les qüestions que només superficialment semblen de principi. I sobretot els aconsellaria que quan es tracta de suprimir festes s'hi mirassin una mica; més aviat fóra prudent crear-ne de noves i mantenir les velles amb tot el prestigi, vinguin d'on vinguin. Com més festes millor, com més alegria millor, com més pintoresc, més olla, més color, més deliris estomacals i més incandescències líriques, millor.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

**MOBILIARI D'ART
BUSQUETS**

Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16285
BARCELONA

FEU FER ELS VOSTRES GRAVATS EN LA

Unió de Fotogravadors

Casanova, 160-162 : Telèfon 77406

LA REVOLUCIÓ MÉS GRAN (1)

El control obrer

II

Examinarem en l'article anterior les conseqüències que l'aplicació d'aquesta mesura de govern ha portat en aquells països que, com Alemanya, Àustria i Txecoslovàquia, el tenen establert de manera semblant com els socialistes diuen voler-lo implantar a casa nostra.

En altres països, on l'aplicació és voluntària — fruit d'un pacte entre obrers i patrons —, els resultats no són gaire més falaguers en els pocs casos en què el control s'ha portat a terme.

A França no existeixen (a excepció de les societats que han establert els anomenats «delegats miners») institucions similars als Consells de fàbrica. Els Comitès especials creats després de la guerra es limitaren a intervencions de caràcter social i no de direcció d'empresa.

El 28 de març de 1930 fou presentada a la Cambra dels Diputats una proposició relativa al control, però amb extensió de les seves funcions únicament als contractes de treball i a l'acomodament dels obrers.

Anglaterra, que ha creat els Comitès Whitley i que ha donat una gran intervenció als obrers en les empreses de ferrocarrils, limita tota intrusió de control a la inspecció de les condicions de treball.

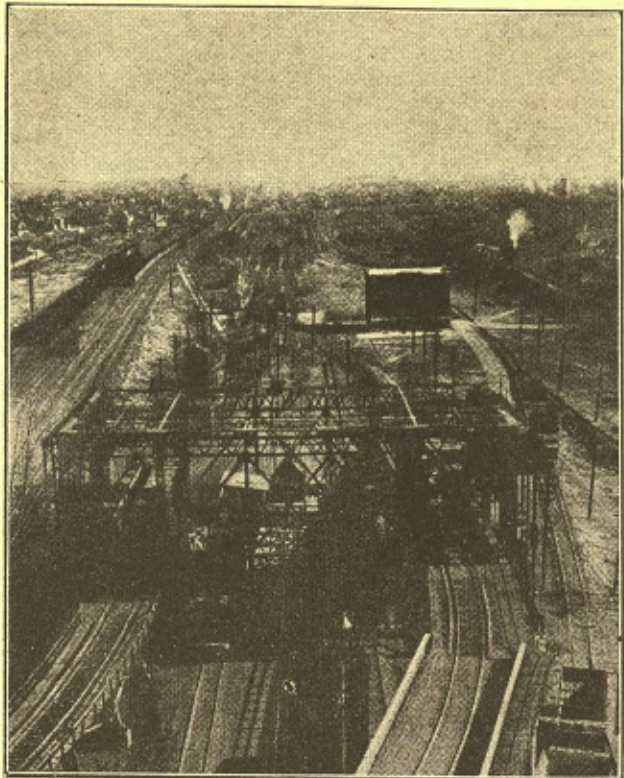
Bèlgica no ha anat més enllà dels Comitès paritaris.

Als Estats Units, on els Consells de fàbrica agafen unes proporcions parlamentàries (una Cambra amb iguals representants dels obrers i de la direcció de la fàbrica i un Senat amb els contramestres, tècnics i altres membres de la direcció), el poder executiu resta exclusivament en mans del director, que té el dret del veto. Els Consells tenen, de fet, una funció purament consultiva.

Al costat del fracàs de la legislació estrangera i de l'experiència del que són els Consells d'empresa en els països on les seves facultats han estat fixades voluntàriament per patrons i obrers, és imposant veure les proporcions que pren el control en el projecte de llei espanyol.

A part de la missió social que tenen assignada,

nada, com hem vist, aquests Consells arreu del món i que, per altra banda, és l'únic aspecte que els interessa, la nova llei estableix l'examen dels balanços i llibres de comptabilitat, l'assistència als consells d'administració i a les juntes generals d'accionistes, l'establiment de les relacions entre la producció i els jornals, la intervenció en la compra i fixació del cost de les primeres matèries, del cost de la producció i dels mètodes d'aquesta.

Paisatge industrial

Tan lluny de la veritat estan aquells que creuen que el treballador ha d'ésser l'enemic natural del patró, com els que volen fer veure que ignoren que el marxisme és l'enemic d'un règim burgès. Aquesta darrera afirmació — d'una evidència axiomàtica — fa que els patrons hagin de veure el control obrer com un enemic que se'ls fica dins de casa i al qual, en lloc de vigilar, han d'amanegar i donar facilitats perquè (seguint una imatge cara al senyor Largo Caballero), una vegada ben penetrats de les funcions directives, puguin devorar el patró amb les dents que el control obliga que el mateix patró les esmoli. «El control és el primer pas para hacer desaparecer el patrono.» Això no ho diu el projecte de llei, però és un poema firmat pel mateix autor.

Es ara un moment oportú per encaminar les masses obreres a la substitució dels patrons? Aquesta tendència porta el feixisme a Itàlia. I ni el feixisme ni el comunisme són posicions liberals.

La indústria espanyola aguanta — d'uns anys ençà — de quatre a cinc centes vagues anuals. Un percentatge considerable d'aquestes vagues no té per causa una reivindicació de jornal ni d'hores de treball, sinó un motiu polític de protesta contra determinades mesures de govern. L'obrerisme — majorment a Catalunya — teòricament apolític, no limita la seva actuació a les raonables reivindicacions sindicals, sinó que vol, de fet, encarrilar la política del país pels viarans de la revolució.

Es aquest un bon estat d'esperit per conferir als obrers una funció directiva en les empreses?

Lògicament l'obrer espanyol — mancat en absolut d'escoles professionals pel seu aprenentatge — s'haurà de trobar que no sap res de res del mecanisme d'una fàbrica quan l'apartin del seu teler o de la seva màquina. Les xifres, les estadístiques, que haurà d'escollir en els consells d'administració, hauran de produir-li una sensació d'angúnia, un mareig semblant al que sentim vora de l'abis quan — pels mots sobreentesos dels tècnics — hagi de treure el cap a les incomprensibles profunditats de la seva ignorància.

Aleshores, què podrà succeir? La reacció natural de l'home que té una arma als dits és la de llençar-la en els moments de pau i de fer-ne un ús inadequat en les hores folles de l'apassionament.

Seria infantil creure que aquesta és una hora serena pel proletariat espanyol. Què se li ha ensenyat del vast panorama de l'economia universal? Quina comprensió pot tenir de la complexitat dels problemes de la producció i de la crisi?

A aquest camp immens, els periòdics anarquitzants i els fullets demagògics, hi han plantat les cledes que el limiten i el deixen resclosit de manera que no es vegi altra cosa que l'exploitació del treball pel capital. Limitat d'aquesta manera el problema, amputats els altres membres del cos econòmic, el control, en mans dels nostres treballadors, no podrà ésser — i no certament per culpa d'ells — una arma de combat que conquisti noves possibilitats a l'economia, sinó un coltell suïcida.

J. F. VIDAL JOVE

(1) Vegi's MIRADOR, n.º 160.

Mirant a fora

Aristide Briand

Parlant de la mort amb alguns íntims, Briand havia dit un dia:

—Voldria anar-me'n, quan em toqui l'hora, sense fer soroll, de puntetes...

Aquest desig haurà estat realitzat.

Quan seguia l'ensenyament secundari, un professor seu havia anotat: «Gran intel·ligència, però també gran peresa.»

Més tard, l'home d'Estat afegia, citant aquest judici:

—Si aquell bon home hagués viscut, què hauria dit veient-me dues vegades ministre del Treball?

—Mistic, jo? —deia als escèptics sobre la viabilitat de les seves idees pacifistes—. Es que vaig obrir com un mistic, en 1893, quan preparava el projecte de retorn al servei de tres anys? O quan vaig enviar Delcassé d'ambaixador a Sant Petersburg? I apellava al testimoni de Maginot. S'havia oposat mai a cap projecte d'aquest?

Briand, que no escrivia mai, un dia va fer aquest esquema de discurs:

«Vaga general de ferrocarrils; mobilització de ferroviaris. — Llei de tres anys. Delcassé a Rússia. — Defensa de París. Expedició a Salònic, amb l'oposició de Delcassé a la Cambra i de Clemenceau al Senat. Verdun salvat. Noyon evacuat. — Ruhr, Duisburg i Düsseldorf ocupats. — I sóc un mistic de la pau!»

Però no se'n va servir. Es inútil lluitar contra un clíxé tan arrelat en l'esperit de tothom.

Molt de temps havia cregut en la seva sort. Amenat, durant una de les seves presidències del Consell, d'un incident que hauria provocat la seva caiguda, l'incident no es produí.

—No hauria tingut la meua sort! —deia.

Però aquests darrers anys, davant els obstacles que trobava, ja no hi creia tant.

—No he tingut mai una sort completa.

Sempre m'ha passat com amb el propietari de La Lanterne, quan jo n'era redactor en cap. Se m'havia endut a fer una excursió de propaganda electoral, dient-me: «Ja veureu com no perdreu el temps. Quedareu content de mi.» Acabat el viatge, em va dar un plec. A dintre hi havia un xec d'un milió. Si haguessin estat deu mil francs, m'els hauria quedat. Però un milió!... Era una exageració inquietant, i no em va quedar altre remei que avisar la família.

Fou un gran fumador.

—El meu cigarret és el meu aliment preferit —deia sense somriure.

D'uns quants anys ençà, però, ja només fumava cigarrets desnicotinats.

—Són molt dolents —explicava—, però almenys els meus amics en fumen de debò, i respiro el fum que fan...

Diversos regidors han demanat a l'Ajuntament de París que el nom de Briand designi un carrer de la ciutat.

S'ha proposat i tot de rebatejar el bulevard de Clichy o l'avinguda Friedland.

Un ex-alcalde de París ha dit:

—Briand... però si ja el té el seu carrer: la rue de la Paix.

Briand havia estat cridat sovint en circumstàncies difícils.

—Sóc —confessava— un adobador de plats trencats.

Però un cop va refusar:

—Aquesta vegada sí que no. Els trossos són massa petits!

No fa gaire, expressava a un amic el greu que li sabia de no poder anar al teatre a veure l'obra de Sacha Guitry, en la qual aquest l'encarnava tan bé.

—Ja no puc anar al teatre. Sembla que Guitry m'hi representa d'una manera molt distreta. M'hauria agradat de veure-ho. Tindré molt de gust que vulgui dinar amb mi.

L'amic comunicà aquesta invitació a l'autor-actor. Quedà convingut que, sense avisar l'ex-ministre, Sacha Guitry hauria arribat al menjador caracteritzat de Briand.

Aquest dinar s'havia de celebrar dintre pocs dies.

El retrat literari que més s'estimava, era unes frases escrites per Colette, encarregada, quan les escriví, de fer un reportatge sobre el bell físic dels polítics francesos:

«M. Briand —deia la gran escriptora— té aquell atzur de la pupilla ampla, un blau extensible que de vegades sembla vesar i colorir la parpella. Un blau que només he vist en Yvonne de Bray i en Briand. Un blau obsessiu, que imposa i propaga el seu color entorn d'ell i gairebé em fa escriure: M. Briand té els cabells grisos, la mà blanca i la cara blava.»

—Quin pintor gosaria fer-me així? —afegia l'interessat, amb humor.

Les seves mans eren, efectivament, blanques. Ell n'estava content i li agradava de citar aquesta frase de Wells:

«L'home d'Estat del món nou tindrà mans, en lloc d'urpes i de queixals.»

Bon bretó, Briand era amic del mar i li agradava de passejar per les platges solitàries.

—La meua solitud —havia dit alguna vegada—, vetaquí el secret de la meua filosofia.

LA VIDA I MORT D'UN FINANCIER

Ivor Kreuger

Dissabte al matí es suïcidà a París, enganyant-se un tret al cor, el Rei dels llumins, Ivor Kreuger, gros industrial suec i múltiple financier internacional.

Joguina il·lustre de les velletats de la fortuna, el que influïa en els destins del món tractant els governs amb l'autoritat del salvador de naufrags, s'ha vist llançar a la darrera especulació dels vençuts, encarregant a la Mort sinistra d'acarar-se amb els creditors inexorables i decebut.

Ivor Kreuger

No cal ara seguir pas a pas el desenrotllament de la vida i la multiplicació de les empreses d'Ivor Kreuger. Les seccions telegràfiques dels diaris han donat atenció preferent al fet divers, banal en si però de relleu extraordinari per raó de la personalitat morta i per raó de les conseqüències econòmiques que repercutiran en tot el món de les finances.

Però en la vida i en la mort del «Rei dels llumins» hi ha circumstàncies especials que inviten a treure'n algunes consideracions.

Kreuger era nat el 2 de març de 1881 a Colmar, petita vila del sud de Suècia, on el seu pare tenia dues fàbriques de llumins. Cosa estranya en un home del Nord, era un cas de precocitat i d'intuïció, encara que ben servit per una cultura i una tècnica ben fonamentades.

Enginyer als 18 anys, se n'anà als Estats Units en 1900, i desembarcà a Nova York amb 100 dòlars a la butxaca. Acceptà un empleu humil a una empresa de Chicago dedicada a la compra i venda de terres i allí aprengué el mecanisme de l'especulació.

Passà a Mixie on construí un pont i tornà a Nova York on bastí un dels rascacels més notables d'aquell temps. Quan s'havia guanyat bona fama de tècnic en les construccions de cer i de ciment, s'entornà al seu país, i s'hi dedicà a empreses de construcció.

L'any 1911 formà la societat «Kreuger i Toll», la qual transformà Estocolm, reformant els carrers antics i fent sortir barris nous i edificis monumentals.

Durant la guerra s'aprofità de la posició de Suècia, país neutre situat en lloc estratègic i esdevingué ric, però no amb esclat que fes suposar l'abundor futura.

Construí a diverses parts del món, especialment ferrocarrils als Estats Units. L'any 1917 es desfeu la societat, seguí Toll dedicat a les construccions i Kreuger sobtadament sentí afició a la indústria paterna.

Modernitzà i amplia les dues fàbriques de llumins, formà un trust amb altres sis, gairebé totes de parents seus, i començà la guerra contra les altres. Al cap de poc, les 40 fàbriques de llumins de Suècia estaven fusionades en mans de Kreuger.

Llavors la seva fortuna era molt considerable i començà a intervenir empreses distintes, com explotacions forestals i mineres, construcció dels telèfons Ericson, fàbriques de cel·lulosa, etc. Durant els primers anys de la post-guerra s'adonà de dos fets que no tenen cap relació en si, i en això consisteix la seva aplicació genial de la finança.

El territori suec, despoblat i humit, és cobert de pinedes, òptima primera matèria de la fabricació de llumins i, per tant, país ideal per a produir en gran escala aquest article i exportar-lo als que el fabriquen a més preu.

Els pobles sortien de la guerra amb un desig intent de fruir de la vida, i amb un gest de rebel·dia que desafiava tota autoritat. Els governs afeblits es trobaven amb la necessitat de diners per a tancar, si més no, la superfície de l'esvoranc obert per la guerra i amb el perill de carregar d'impostos els pobles fatigats i refractaris a nous sacrificis. Per a sortir del pas, recorrien al préstec encara que fos usurari, i a la inflació.

Per exportar els llumins i fer bons afers, dominant l'esperit proteccionista de la post-guerra, podia captar-se la voluntat dels governs prestant-los el diner que els permetés respirar i els estalvis d'augmentar els impostos.

Kreuger es dirigia al govern apurat i li ofería els milions que necessitava, sense carregar gaire el tant per cent, però exigia a continuació que li fos concedit el monopoli de la fabricació de llumins. Immediatament — de vegades simultàniament — llançava un empréstim al mateix país, i com que tenia fama d'empresa poderosa, el cobria a bastament. D'ordinari es trobava amb un govern obligat i un monopoli productiu sense haver desemborsat res.

I la fortuna de Kreuger creixia, creixia de pressa...

Les seves societats funcionen així: A Es-

tocolm hi ha la central. En un edifici modern construït en lloc tranquil i estratègic, s'allotgen les oficines generals de l'empresa, i les particulars dels afers que radiquen a Suècia. Al pis de dalt en un ambient senzill i silenciós — el silenci i la senzillesa són les característiques de Kreuger — treballa incansablement el «Rei dels llumins». Només la secretària senyoreta Karina Bockmann o el vice-president senyor Littorin o algun altre col·laborador eminent, podien torbar la quietud en què Kreuger llença ordres telefòniques arreu del món.

La societat té tres seccions. Una de préstecs als governs seguits del monopoli de llumins. De l'any 1925 al 1931 prestà 8.000 milions a llarg termini a 17 Estats. Entre aquests préstecs, hi ha els següents:

125 milions de dòlars a Alemanya, 40 a Romania, 36 a Hongria, 22 a Iugoslàvia, 10 a Turquia, 6 a Polònia i 6 a Lituània.

Quan la crisi del franc francès determinà la caiguda d'Herriot i la formació del gabinet Poincaré, Kreuger es presentà al president i li oferí 75 milions de dòlars, la quantitat més grossa prestada per un particular a un Estat. No aconseguí el monopoli de llumins perquè s'hi oposà la Cambra, però França li comprà les primeres matèries per a la fabricació. A més, en agraïment d'aquests 75 milions de dòlars que, per cert, ja són retornats, l'estalvi francès afegí als empréstits Kreuger i les seves accions de 100 corones sueques han arribat a 9.000 francs.

El préstec a Alemanya fou molt més gros encara, perquè als 125 milions esmentats s'ha d'afegir la compra de 15 milions de dòlars d'obligacions del Pla Young, i les ofertes d'altres quantitats enormes.

L'altra branca és el préstec a societats particulars amb la conseqüència de l'adquisició del control. Per aquest fi va constituir una holding o empresa controladora a Holanda, la qual intervenia bancs, telèfons, mines, fàbriques, boscos, etc.

A més, subsistia la primitiva Societat sueca dels llumins, que tenia fàbriques a 45 països diversos d'Europa, Amèrica i Extrem Orient, muntades a imitació de les de Suècia.

El capital social que era de 113 milions de dòlars en 1924, ascendeix a 600 en 1929, i la totalitat de la fortuna de Kreuger és evaluada en 30.000 milions de francs.

Però vénen els temps nous. Els pobles no es resignen al dejuni i els governs no menen el carro de l'Estat sinó a mitges. Vessa la superproducció, augmenta l'atur i s'accentua la crisi. El dumping rus destorxa els càlculs i la baixa de la lluita corona el desconcert.

Les columnes del temple de les finances són sacsejades per un Samso innombrable que és tota la Humanitat i la crisi universal del crèdit es transforma en l'encongment del comerç més arriscat i en l'enfonsament de la banca més científica.

Els Governos estableixen la moratòria a Alemanya, que deu a Kreuger 3.000 milions de francs, es caracteritza pels seus crèdits glaçats.

Kreuger, que ha de pagar els rèdits dels seus administrats i saldar els crèdits a curt termini, comença a notar les dificultats que té un home sol per a lluitar contra un conjunt de fatalitats desfermades, pertot arreu on radiquen les seves múltiples empreses. Corre d'aquí cap allà refent-ne una, apuntalant-ne una altra... Almenys que les esquerdes no surtin a la façana i la gent no s'adoni de la feblesa de la colossal bastida.

Però aviat és vençut. A l'octubre no paga dividends. Marxa a Amèrica, i a la negatva de diners dels banquers de Wall Street s'ajunta la malaltia. Els metges li diuen que ha de reposar precisament quan necessita desplegar major activitat creadora.

Tornat a París, es dona per vençut i confia a un tret al cor la missió de tallar el nus gordià que l'ofega.

En aquesta tragèdia apareix una incògnita, una força imprecisa que té caire de llegenda, com en les tragèdies el buf de la fatalitat.

Segons explicava el setembre passat el Magyar Magazine, de Budapest, el químic vienès Frantz Ringer féu públic que havia descobert un llumí de molta durada i poca despesa, que alliberaria el públic del jou dels llumins usaus. Això era la ruina de Kreuger, perquè tallava l'aigua de la vida a l'arbre esponsor de la seva fortuna.

Uns desconeguts es presentaren a l'inventor oferint finançar l'invent. En realitat, eren emissaris de Kreuger per a fer-lo fracassar. Comprovaren que l'invent no era una fantasia, però Ringer es malfià i llur missió esdevingué inútil. Canviada la tàctica, foren oferts 10 milions de dòlars per destruir l'invent, però Ringer també refusà. Fou robat el laboratori, però també inútilment. Ringer havia pres les mesures necessàries per a salvar la vida i la fórmula, i ara espera poder començar aviat l'exploitació del seu misteriós producte que ha de revolucionar tot un món dels afers...

Què hi ha de cert en tot això? El temps ho dirà, però Kreuger no ho veurà i ningú no sabrà la influència que aquest invent, suposat o veritable, pugui haver tingut en la resolució que l'ha llençat a l'imperi de l'ombra.

MIQUEL CAPDEVILA

NOVETATS EN CAMISES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

Gran Metropolitano de Barcelona, S. A.

AVIS

Es posa en coneixement dels senyors passatgers que, desaparegudes les circumstàncies que eventualment i contra els seus desigs obligaren a aquesta Empresa a restringir el servei, des del dia de la data s'intensificarà aquest d'acord amb el menester del públic, i molt especialment entre les 7 i les 9 hores del matí, 13 a 16 de la tarda i 18 a 21 de la nit.

La primera sortida serà a les 6'30 del matí i la darrera a les 22 de la nit.

Barcelona, 11 de març de 1932

LA DIRECCIÓ

EL TEATRE

Notes sobre la dansa

Bé poden esclatar d'orgull els homes de govern de França a la conquesta del món. Heus ací l'*Atlas Colonial Francès* editat per *L'Illustration*. Milers i milers de noms porten clavada damunt del mapa la bandera tricolor. Passen, cinematogràficament, visions de palmeres i pells de bronze. La lluita de la raqueta contra la gitarra — diu Xenius — s'ha resolt a favor de la raqueta i la colonització ha carregat de sala-

Recordo haver vist ballar una vegada, juntes en un mateix programa, la ballarina espanyola Custodia Romero, anomenada la Venus de bronze, i la dansarina internacional Josefina Baker, anomenada la Venus de banús. Molt brunes ambdues, finament esveltes, una profunda diferència les separava. El ritme. L'ancianitat del ritme. El ritme de les danses de Custodia Romero és un ritme ritual i antic, complicat i so-

Als catalans els agrada de debò el teatre català?

Una revista parisenca, *Correspondance*, ha obert una enquesta sobre el següent tema: El francès ha tingut mai una afició profunda pel teatre? No conec les respostes que ha inspirat la pregunta, ni em proposo dilucidar el contingut efectiu i l'oportunitat de la qüestió. Els francesos, únics interessats en el cas, evacuaran la consulta en el sentit que els suggerirà el punt de vista personal. A mi el que m'ha impressionat és la pregunta en si, i no m'he pogut estar de traslladar-la al nostre medi, al teatre català.

Així, doncs, estraient la qüestió, direm: Als catalans els ha agradat mai ben de debò el teatre català? No em proposo iniciar una exploració, encara que em sembla que no seria extemporània i crec que ens donaria un seguit de respostes contradictòries i curioses. Per la meua banda, en posar-me mentalment la pregunta, un impuls irreflexiu m'ha obligat a formular una rèplica negativa. No; els catalans no hem tingut veritable afició al teatre català, m'he dit; de seguida, però, un munt de fets inoblidables, un seguit d'evocacions impressionants m'han vingut a la memòria amb una actitud de protesta tan vehement que he restat confús, perplex davant la contundència de la meua resposta.

Immediatament se m'han aparegut uns noms gloriosos, les resplendors d'uns entusiasmes i una quantitat d'esforços i d'illusions consumits en benefici d'una institució que innegablement ha contribuït a revifar el complex de la nostra significació col·lectiva. Simultàniament, però, han vingut a enfosquir aquest olímp resplendent, nuvolades d'indiferència que es renoven amb una constància esfericidora; m'ha assaltat la imatge d'un teatre que neix endarrerit i no troba el ritme de l'actualitat universal, d'un teatre que en tots els seus moments ha estat primari i que el públic que li havia de donar calor i treure'l dels seus llims perennes, sembla que per un conveni tàcit a través de les generacions s'hagi confabulat a una insuficiència espiritual i artística en desacord amb tots els altres teatres del món.

Aleshores, la perplexitat s'ha anat convertint en seguretat, i la meua negativa espontània ha pres la consistència d'una convicció. Aquesta convicció, però, em crea un altre problema, em posa un interrogant indefugible. Fa prop de setanta anys que el teatre català va pendre tota la plasticitat necessària per a individualitzar-se entre les altres literatures dramàtiques, la seva permanència, ufanosa o precària, no s'ha interromput mai; sota la seva egida han estat conquistades popularitats sorolloses i indiscutibles, i tot això són fets que ni la crítica més severa ni l'examen més escurp podran destruir mai. Si tot això és cert i evident, amb una evidència que es toca amb la mà, per què el nostre teatre ha patit i pateix encara d'una limitació substantiva i formal que el tenen sempre a les portes de la mort?

Jo no trobo cap altra resposta satisfactòria a aquest enigma sinó sostenir que els catalans han amat profundament el seu teatre, però no s'han sabut desvetlar de pendre-se'l com un teatre d'aficionats. El català ha estat un aficionat entusiasta del teatre d'aficionats en català.

Seria un error i una injustícia atribuir a aquestes paraules una intenció despectiva per la nostra institució. N'he tocat massa de prop les vicissituds perquè em pugui permetre cap actitud cínica o injuriosa per a ningú dels que, com a professionals, com a literats o com a organitzadors, hi han deixat el suc de la seva ànima i la flor de les seves energies. En formular la meua rèplica sóc respectuós amb els altres i amb mi mateix, però no puc trobar cap satisfacció a enganyar-me. Jo crec que aquesta és la desesperada realitat del nostre teatre: entre tots no hem sabut o no hem pogut superar el concepte de teatre d'aficionats que l'infantava.

Barcelona ha amat el teatre en totes les seves manifestacions; l'existència d'una sala i d'una tradició com la del Liceu, la importància del qual és cotitzada a tot Europa, bé vol dir alguna cosa. El contacte continu amb companyies espanyoles i d'altres països, ens autoritza per atribuir-nos un gust real per aquest art; el teatre català, però, no ha pogut perdre la característica de nota al marge del moviment dramàtic universal, ha conservat sempre l'aire d'una provatura, els èxits de la qual ens han meravellat excessivament perquè mai no hi havem tingut gaire confiança. L'hem volgut redimir del tipisme convencional, del localisme sornaguer amb què volgué excusar la gosadia de néixer, però no l'hem sentit mai prou nacional per a exigir-li l'esforç, la preparació, la base, la jerarquia social i literària que tots els països, fins els que el creaven en èpoques tan modernes com nosaltres — Rússia, Hongria, Polònia, posem per cas —, reconeixien als seus teatres nacionals.

Aquesta situació no s'ha produït deliberadament, és cert; és una conseqüència lògica, fatal, de la insuficiència literària i cultural del nostre renaixement. Ningú no en té la culpa concretament; tots, però, no hem pogut desarrelar del nostre esperit la trista ascendència de les «gatares»; i autors, comediants, empresaris i públics, respirem en les sales de teatre català residus d'aquella atmosfera insubstantial i plebea que ens perpetua, a desgrat nostre, la funesta afició al teatre d'aficionats.

CARLES CAPDEVILA

Marianita
per
"La parella ideal"

El jazz té la pell dura

París... La revista de Josephine Baker en 1925. La de Florence Mills en 1927. E's Lew Leslie's Black Birds en 1929. Habib Benglia gran actor, Féral Benga gran ballari... Després de tot això, Michel Leiris pogué dir, des de la revista *Documents*, en el domini de l'espectacle es confirma la decrepitud de la raça blanca. I potser tenia raó. Car és un espectacle absolut el que ens ofereixen els negres. Espectacle auditiu i visual,

plens de moviment—el moviment continu—menats a un ritme vivíssim, que no decauen un sol moment, que mantenen viva l'atenció de l'espectador des que comencen fins que s'acaben, i que estan dotats d'un frenesi i d'una trepidació que voreja sovint la convulsió epiléptica. Homogeneïtat i moviment, que han d'ésser a la base de tot espectacle de músic-hall i que els *producers* europeus no han sabut encara injectar a les seves

Els Lew Leslie's Black Birds arribant a Europa a bord del «Franco»

al mateix temps. Rítmic i plàstic. Espectacle rítmic perquè no és una crida feta únicament al més humà, sinó també al més musical de nosaltres mateixos. Frenesi de ritme i d'orquestra, frenesi del metall i dels tambors. I espectacle plàstic, també, perquè el negre no és tan sols un músic o un cantant, sinó també un mímic perfecte, perquè en els negres cada paraula cantada o cada fantasia rítmica arrossega automàticament la gesticulació, el gest del rostre, dels braços, de les cames, del cos sencer, tot i donant naixença a aquell *lenguatge corporal* del qual ja hem parlat altres vegades. Espectacle rítmic i plàstic. Espectacle absolut. «Música de l'ull, aiguafort de l'orella», ha dit el gran crític musical André Schaeffner. I, ultra tot això, folia de vitalitat i de fantasia, de moviment i de color. I, a estones, amb els *spirituals*, els corals negres que algú ha comparat amb els chors de Mussorgsky, una infinita melancolia i una infinita dolçor... Totes aquestes consideracions ens han estat suggerides per l'actuació a l'Olympia dels negres de Louis Douglas, el famós artista de color que feu una aparició sensacional en la primera revista de Josephine Baker als Champs Elysées de París. Es clar que tot el que precedeix no pot ésser aplicat totalment a aquest espectacle ni a cap dels espectacles negres que, després de la Baker, han inundat Europa. Joan Tomàs ja ha denunciat ací mateix l'europeïtzació d'aquestes revistes, que no són l'afro-americà a l'estat pur, sinó un afro-americà excessivament civilitzat, un negre excessivament destenyit.

Quan, a començaments de 1931, s'estrenà al Palace de París la Revista Argentina, amb Gloria Guzmán i Sofia Bozán, Jean Fayard va declarar que tenia les dues qualitats que ha de posseir tota revista de músic-hall: *nova i homogenia*. La revista presentada per Douglas a l'Olympia no aportava cap novetat ni de concepció, ni d'illuminació, ni de decorat. Aquesta revista no era nova. Però era homogenia. I aquesta unitat és també una de les característiques dels espectacles negres. Espectacles homogenis,

revistes. Michel Leiris tenia raó. Els espectacles negres són superiors als espectacles blancs. I, malgrat els seus defectes, la seva voga no decaurà, malgrat l'ofensiva contra ells, especialment contra el jazz.

En efecte: enfront del jazz es vol dreçar el vals. Hi ha molts símptomes. Per Europa corre una senyora, Edith Lorand, que no amaga pas les seves males intencions: assassinar el jazz, restaurar l'imperi dels vals. Substituir les estridències del metall per la dolçor de la corda. Aquesta infatigable viatgera de valses vienesos pretén precipitar, amb els seus discos i els seus concerts, la mort de les danses d'Amèrica i reinstaurar les tonades de Strauss i de Lehar. Però Edith Lorand no és l'única interessada en la resurrecció del vals. N'hi ha d'altres, també. Johann Strauss, el Johann tercer de la famosa dinastia musical dels Strauss, es disposa també a reconquistar l'antic prestigi del vals. És va presentar no fa gaire a l'Olympia. I, fa pocs dies, va debutar a París, fent dir a René Bizet, davant aquesta copiosa parada de violins i violoncel·ls, que, després de l'era del jazz, tornàvem a la música que estimaven les nostres àvies. Però tots els esforços seran endebades.

Emile Vuillemoz, en una conferència donada fa poc a l'Escola Normal de Música de París, ha assegurat que el jazz tenia encara molts dies de vida i que el seu estat de salut no inspira cap seriosa inquietud. Mena d'esperanto musical que sense recórrer a qualsevol conferència del desarmament ha sabut donar als pobles un ideal comú — digué Vuillemoz — aquest art, que no és diversió desordenada de negres en embullició, té el sentit de l'ordre, obeeix al nombre, exalta el ritme en unir harmoniosament flexibilitat i netedat. L'estil del jazz és el de la nostra època, segle de la motricitat desesperada, ha afirmat categòricament el coneixedor crític musical.

Que els que prediuen la mort pròxima del jazz no s'escarrassin més. El jazz té la pell dura. No la foradaran fàcilment.

SEBASTIÀ GASCH

Tres cançons de Goethe

Frederic Mompou, Jaume Pahissa i Enric Morera han escrit tres cançons inèdites per al Centenari de Goethe. Foren estrenades en la sessió inaugural del Centenari, que tingué lloc a la Universitat. Els textos literaris són *Maig, El Cantador, Epifania*, traduccions d'Anna Maria de Saavedra, Josep Lleonor, Marià Manent; la primera i darrera inèdites.

En la terminologia aplicada a l'obra lírica menor de Goethe: una cançó, una balada i una cançó de societat. Aquestes distincions els músics les enclouen en una sola: cançó i balada. La primera, paral·lelisme nu i directe de paraules i sons; la segona, una acció creant sons i paraules. Així mateix: *El Cantador*, de Pahissa, és balada, i *Maig*, de Mompou i *Epifania*, de Morera, cançons.

Per formar música, les composicions s'ajunten: *Maig i El Cantador*, purament recitacions; *Epifania*, melodia.

Maig és un recitat bastint un so agut que destilla paraules; de tant en tant, un acord fa que el recitat no esdevingui melodia absoluta, car no són aquests pròpiament acords harmonitzants, i tan espaiats que esgoten la resonància del piano, restant com veritable l'harmonia imaginativa dels silencis, pursa adient als versos catalans d'Anna Maria de Saavedra.

La balada *El Cantador* l'expressen tres veus: el vell, el rei i el narrador. La recitació prové de l'emissió fonètica de la paraula en fer-se música pel valor líric que li dona una agudesa o gravetat més ampla que la veu quan parla. L'harmonia, sempre en única tonalitat, pondera relativament els valors lírics; així l'acció que va dibuixant la balada pren intensitat iterativa que no pot absorbir la veu que novament la balada al seu torn fa aparèixer, creant una poli-

fonia d'intensitats fixades en el mateix punt harmònic.

Epifania és una cançó en dues estrofes; una, la segona, en un pla líric guanyat a la inicial esforçant-se per assolir el punt mistic, aquest punt que Enric Morera obté sempre en espurna viva.

Concepció Callao va cantar les tres obres amb interpretació justa, acompanyada pels autors en les darreres i per Eusebi López-Sert en la de Frederic Mompou.

RAMON BORRAS-PRIM

Custodia Romero davant la tomba del torero Montes

kofs les perspectives ultramarines. Perfectament. Heus ací l'imperi. Com Roma, com Espanya, com Alemanya. Hi ha ordres donades en francès a un Ministeri de París que són oïdes per homes de les cinc parts del món.

EL RISC DE LA CONQUISTA. — Perfectament. Però jo m'imagino, ara, el somriure de S. A. el príncep d'Etiòpia, la rialla mofeta de l'argenter japonès, la ironia del negre campió de boxa. Perquè el risc de la conquesta és precisament aquest: el d'esdevenir insòlitement conquistat. Així la colonització francesa provoca un criollisme si no pas ètnic, almenys espiritual. Formes de criollisme són, en últim terme, totes les assimilacions de l'art negre (primitivisme), de la música negra (jazz) i de les danses aborígenes. El món, després de la guerra, tingué amb l'empèit de les coses salvatges una miraculosa força de renovació; de retorn a la infància que era com una seducció vivíssima, com un estimulament enèrgic, a l'hora de la màxima depressió. Europa pagarà molt car aquest pacte fet en un moment en què totes les coses semblaven perdudes. Ara l'esperit europeu ens apareix cada dia més ofegat per orientalismes tèrbols, primitivismes innocus i simplismes excessius. Per això aquest somriure del negre i del japonès, en posar-se en contacte amb la vida europea.

I en tot això, cap sorpresa. La història és ben antiga. Allò que hi ha de més espiritual en el país conquistat esdevé subjuga-dor per a l'invasor. Roma davant de Grècia, Espanya davant d'Itàlia, són exemples suficients. Aquest Imperi Francès que té tantes oriflames glorioses està corcat per l'esperit colonial que arriba al cor de la Metròpolis. Com a la Roma militar arribaven les maneres perfectes i els drings exquisits dels homes de Grècia; com a l'Espanya eixuta arribaven les polidesses dels cortesans florentins. Amb la diferència que si el corc de Roma es deia, per exemple, Teòcrit, i el corc d'Espanya, per ventura, Sannazzaro, el de la França d'avui no té més remei que dir-se Josefina Baker.

QUESTIO DE RITME. — El colonialisme ha tingut, en efecte, la seva més aguda presència en la renovació de la dansa. Això ha provocat una veritable revolució i ha plantejat una pila de problemes d'ordre estètic universal. D'una banda contraposa el primitivisme frenètic, que fa de la dansa una simple grafia muscular, al ritme ple d'antigor i de nostàlgia de la civilització. En últim terme, l'aferrissada lluita mantinguda en tots els cabarets d'Europa entre el tango i el charleston té aquest sentit profund i transcendentalíssim.

INTUICIO, INSTINT. — Aquesta és una hora d'intranscendència—o de transcendència profunda—, on opera per damunt de tot la força de l'instint. Sense arravataments i sense profunditats. Arran de terra. Sense enfonsar-se en els abismes de la passió, com la Custodia; sense voler convertir-se en ocell, com Nijinski. Ni esvair-se ni volar. Simplement, tenir un ritme. La gran tragèdia de la dansa s'anomena la llei de gravetat. És aquesta implacable atracció de la terra que talla i condemna el vol. I no s'hi val a mantenir-se sobre una cama, com la Custodia, o, com la Pavlova, sobre les puntes dels peus. És més còmode, i fins i tot fa més gràcia, fer el que fa Josefina. Burlar-se de la llei de gravetat seient a terra.

GUILLERMO DIAZ PLAJA

AVUI, DIJOUS, ESTRENA AL

TIVOLI
BEAU IDEAL
continuació titànica de
BEAU GESTE

L'epopeia tràgica de la Legió
francesa en les inhospitalàries
planures africanes

DISTRIBUCIÓ CINAES

URODONAL

LESLLETRE

SOLDEVILA, PROFESSORAL

Un curs d'iniciació literària

Carles Soldevila dona un curs d'iniciació literària, compost de quatre lliçons, a la sala de conferències de la Llibreria Catalònia.

Aquestes ratlles, destinades a alguns comentaris al voltant del dit curs, no tenen cap finalitat de propaganda. Resultarien inoperants. A part altres raons, per dues que fan el seu pes: l'una, perquè en esdevenir públiques, el fet que volien comentar ja estaria consumat en les seves tres quartes

A més a més d'aquella reducció a esquema línia implacable que Soldevila ha fet de les qüestions tractades, cal senyalar-li la traça que ha tingut de fer agradables les seves lliçons. Aquesta paraula, com la paraula curset, agafen tot seguit un regust pedantesc insuportable. L'agafen perquè tots hem patit hores de tedi invencible sentint sense escoltar lliçons i cursos sencers que, si no ens feren avorir les matèries que trac-

Soldevila donant el seu curset

parts; l'altra, perquè la inscripció al curset arribà al límit imposat per la cabuda del local on es donen les lliçons.

De primer antuvi, pot semblar que quatre lliçons no són res per abastar un fet d'una complexitat tan gran com el fet literari. La nombrosa bibliografia d'allò que Thibaudet anomena «la literatura de la literatura», basta per demostrar com es pot esprèmer un tema que es ramifica, immediatament que es toca, en innombrables temes i subtemes que n'augmenten la complexitat.

Una tal frondositat, en la qual el temps a mesura que passa exerceix una funció espargadora, fa que l'esquema — forçosament línia — que s'ha hagut de traçar el conferenciant, sigui d'interès per al més o menys professoral.

Potser a aquest — em sembla que l'amic Soldevila no es molestarà per la remarca — el conferenciant no li hagi dit res que no sapiga. (Altrament, no era a ell a qui anava dedicat el curs.) Però haurà pogut apreciar en les lliçons del disseny d'una capacitat de síntesi, una hàbil reducció a l'essencial de les sovint enrevesades qüestions tractades, que l'hauran ajudat a endegar els coneixements que tenia més o menys desordenats i inconnexos.

De fet, aquesta remarca sobre les lliçons de Soldevila només és fet a mà i la intenció de senyalar llur valor en un pla en el qual no les colloquen els propòsits del conferenciant, el qual s'adreçava a una altra mena de públic. Un públic que, com ha explicat el mateix Soldevila, llegeix per gust, per passar agradablement l'estona (que en el fons és el que fem tots), i al qual no seran inútils uns coneixements generals que no li minvaran el plaer de llegir, sinó que, al contrari, l'hi augmentaran. En efecte, la coneixença d'una cosa és una condició d'assaborir-la millor.

Oferir un bon llibre és una prova de bon gust

La nostra llibreria és la millor assortida en llibres relligats, edicions de luxe i llibres per a infants propis per a premsa

ENTRADA LLIURE

Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

GRANS NOVETATS EN CORBATES INARRUGABLES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

CAMISERIA

F. VEHILS VIDAL

32, Avinguda Portal de l'Àngel, 34
7, Plaça Universitat, 7

Rebudes les millors col·leccions
de gèneres per a camises a mida

**CEFIRS
POPELINS
SEDES
PERCALS**

PREUS BARATS

A F I S A

ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIVES

LAIETANA, 18, PRAL. B. - BARCELONA

Llibres poètics

Lionello Fiumi

En poesia, no ha cessat la lluita per la recerca d'una estètica nova. Alguns poetes com F. Ducaud-Bourget escriuen en «rímtes enharmonics», és a dir, en un esforç per trencar el fàcil rum-rum postclàssic, en una prosòdia més sàcsejada. Massa sobrerrealistes hi ha que, a força de síncope, han esmicolat el ritme. Acaba per no haver-n'hi. Ducaud-Bourget faria pensar en certs versos de setze peus dels quals Joachim Gasquet havia tret un gran partit. Però en l'autor de *Ma belle morte en robe verte* (Ed. Le Rouge et le Noir), l'abast de la frase no és mai de la mateixa longitud, la qual cosa vindria a ésser una substitució dels ritmes regulars per la repetició d'un ritme nou; la frase és, al contrari, sempre més llarga d'una línia i varia sovint. Unes paraules precioses ens recorden l'estil de Gonzague Frick, cosa que no és pas per desplaure'ns.

Però és una impressió diferent del tot la que ens donen les *Survivances* de Lionello Fiumi. Els esperits més flexibles, penetrats del sentiment poètic: Pierre de Nolhac, Eugène Bertaux, Henri Marchand i Alfred Mortier, han traduït en un francès perfecte la poesia de Fiumi. El modernisme (anomenem així un mot d'ordre repetit cada dia que ens duu a ésser diferents i més nous), pot veritablement guanyar amb la col·laboració de la delicadesa italiana i la cerebralitat parisenca. L'expressió és, en Fiumi, funció d'una pura voluptat intel·lectual. El déu, el déu que fou bàquic, panteista, rival sovint dels mortals, habita aquest poeta italià que és molt per damunt dels seus compatriotes. El que manca sovint a la poesia francesa, la contemplació despullada de la naturalesa, Lionello Fiumi ho posseeix per una gràcia natural, i, sense trencar mai amb la preocupació de l'esdevenidor de l'home, s'abandona a un entusiasme purament contemporani. Es per això que ens dona imatges d'una simplicitat que s'alia a les línies pures i encarnades, harmonioses a força de puixança, de l'arquitectura contemporània. La torbació de l'ésser humà davant la primavera de la vida, el perdó per la dona que no merceda els seus impulsos, la consulta de les estrelles, el que és poesia pròpiament parlant, ha amarat (talment Fiumi, que el seu recull afegeix alguna cosa a la nostra il·lusió poètica).

Un compatriota de l'autor, Mario Tozzi, amb els dibuixos d'un tret lleuger amb què ha il·lustrat *Ma belle morte en robe verte*, dona una sensible interpretació gràfica d'aquests cants.

Samain per terra

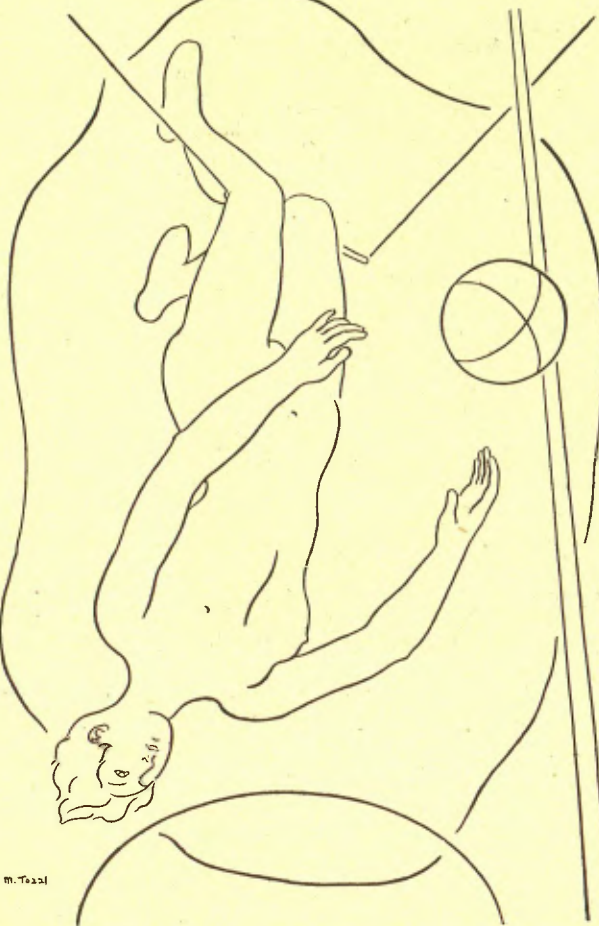
Philippe Kah acaba de tirar per terra Albert Samain! Com volieu que aquest home de bigotis i lentes, de front baixa, burócrata en un París fosc, fos altra cosa que un manejaor de rimes? Aquest homenatge: *Florilège pour Albert Samain*, no deixa d'ésser commovedor. Desgraciadament, som massa joves davant el passat immediat. Samain i la seva poesia descriptiva, sotmesa a la vida, massa desprovista de l'amargor de les recances que ens acosten a les èpoques abolides, i mancant massa de la flaire de demà,

ens descoratja de les rimes i ens acosta als sobrerrealistes.

Enterrem Albert Samain sota aquest hominatge intel·ligent que li ha volgut retre un centenar d'escriptors.

Gabriel Audisio

Quina serà doncs la sort dels poemes que avui ens emocionen? Hom acaba per tème de commoure's, si demà ens hem d'enrojar de la nostra torbació. Amb tot, quan lleixo en *Ici Bas* invocacions com:

Il·lustració de Tozzi per al llibre de Fiumi

*Le goût de la chair
est un alcool suspendu
qui balance les cœurs.*

penso que tota poesia que pren la seva arrendada en una associació d'idees gairebé trivial, familiar en tot cas, amb el propòsit d'elevat, conté més de matèria poètica que no pas l'esforç rimat per descriure'ns, en una poesia convencional, un espectacle al qual el poeta no ens força a sostreure'ns. Francament, prefereixo Audisio a Samain.

Verlaine

Marcel Dugas referma la meua impressió quan publica aquest petit estudi que serví, a Montreuil, per a l'apologia del simbolisme. Les mateixes raons que troba el crític per exposar amb intel·ligència tot el que entrava de sensibilitat ben franca i ben directa en el simbolisme, en podriem pendre una gran part per justificar la novetat poètica d'una certa part del sobrerrealisme. En tot cas, hom mesura amb Marcel Dugas el per què de Verlaine. El simbolisme era en ell espontani, alliberat de la vida, i és així el que el fa tolerable i deliciós i tot.

ADOLPHE DE FALGAIROLLE

"Resum de Poètica Catalana"

La Col·lecció Popular Barcino acaba de publicar un *Resum de Poètica Catalana* que signen A. Serra i Baldó i Rossend Llates. És un llibre que ens mancava. Possíem en la nostra llengua manuals d'història literària, antologies i monografies crítiques de la millor qualitat, però els nostres professors i crítics havien negligit fins ara de confeccionar el breuari de la nostra poètica. Absent la nostra llengua dels estudis secundaris oficials, aquesta negligència, en part, és explicable. La preceptiva és essencialment una disciplina propèdèutica, escolar. Tot amb tot, cal confessar que un *Resum* així publicat quinze anys abans, immediatament després de les *Normes* sense les quals, és clar, no haguera estat possible, ens hauria estalviat un gran nombre d'influències decadents que invaliden pàgines senceres d'alguns dels nostres poetes.

Aquest *Resum* té, doncs, per endavant, la gran importància de representar la primera preceptiva moderna específicament catalana. L'esperit sagac i amplemment conreat de Rossend Llates n'havia publicat, precisament a MIRADOR, algunes notes esparses, i ara, damunt aquelles notes, ens en dona tot un tractat, en col·laboració amb A. Serra i Baldó, una de les valors més nostres i estimables de les darreres promocions universitàries.

Hom estudia en aquest *Resum* els elements del vers català en raó del geni prosòdic de la nostra llengua i hi dibuixa l'esquema de l'evolució de les nostres formes poètiques. A través de les observacions que els autors hi fan i dels exemples en què les recolzen, passen pel text els noms cabdals de la nostra història literària: els de l'esplendor antiga i els de l'apogeu modern. Els uns i els altres coincideixen ja en la possessió de la llengua, parlen el mateix verb. Entre ells, passen també els autors de la decadència i de la Renaixença, realitzant esforços antagònics en mig de la confusió; els uns resistint la davallada inevitable, sense, però, arribar mai a perdre del tot l'espera de la llengua; els altres empenyent, amb una intuïció suficient de llur missió, l'as-

censió recobrador que res ni ningú no podrà deturar.

Resum de Poètica Catalana consta de vuit capítols, reductibles idealment a dues parts: en la primera hom estudia els fenòmens interns del vers, en l'altra les formes genuïnament catalanes del vers i de l'estrofa i llur evolució. Interpolat en aquesta segona part hi ha un magnífic assaig sobre el ritme en relació amb les adaptacions de la literatura clàssica que hom ha intentat fer en català. La intel·ligència amb què tot hi és ordenat i observat mereix un doç sentit reserves. Si algun esment hi fèiem, no fóra tanmateix a guisa de reserva. Potser en tractar, en la primera d'aquelles dues parts, de la valor prosòdica en el nostre vers de les paraules esdrúixoles acabades en *ia* (*prudència, rancúnia, etc.*), calia haver-hi inclòs també les acabades en *ua* (*vidua, ingenua, etc.*), i, en general, totes les anomenades semi-esdrúixoles, els autors havien d'haver abandonat definitivament el criteri gramatical, davant del qual encara vacillen. Tots els assaigs que han estat fets per a fer valer aquelles paraules com a esdrúixoles han fracassat. Els mateixos autors antics, adés les hi compten i adés no. Ausiàs March, al costat de

seguint cascú sa pròpia natura

diu, per exemple:

si fos amor substància raonable.

I entre els nostres autors moderns, ni Carner ni López-Picó no han reeixit a retornar-les a llur pròpia valor. Creiem que en aquest punt cal adoptar definitivament el criteri que suggereix la llengua viva, magistralment exposat per Joaquim Ruyra en el Pròleg de la seva darrera tria de versos *La Còbra*. És un criteri de renunciació, que no significa pas cap arbitrarietat. La prosòdia, com la morfologia mateix, dona figures naturalíssimes d'evolució que cal acceptar.

J. Bta. S.

VARIETATS

«ENTRE ELS OCELLS I ELS ÀNGELS»

— La diferència — escolteu bé! — la diferència que hi ha entre els ocells i els àngels, és simplement que els ocells *poden tocar de peus a terra*, i els àngels, no. Hem parlat alguna vegada de l'obsessió angèlica, que va dels somnis de Chaplin als de Jean Cocteau passant per Norah Borges i Rafael Albertí. Cal que parlem, però, del perill angèlic; del suïcidi angèlic de què parla Maritain. Volem, tan alt com ens sigui possible. Però siguem hàbils per a l'atterratge. Segurs per al contacte de la terra.

Per això, Josep Maria López-Picó que arriba a una maturitat — maturitat no pas com a descans, sinó com a perfecció, en aquest cas frènica —, catada d'arrel, no podia pas abandonar-se a l'angelisme. Calia el vol però ple de contorns complets. Per això parla dels aviadors; per això parla dels ocells. Un cop salvada la presència física del vol, els àngels són menys perillosos. Els romàntics — o els sobrerrealistes — poden parlar d'àngels de llum, com a espectacle d'irrealitat. Tota l'obra de Josep Maria López-Picó és un esforç per embridat la fantasia; per fer sòlida sobre la terra l'arquitectura del somni. Al costat de la imatge, la matèria; al costat de l'esbojorament verbal, la rima ben rimada. Al costat de l'àngel, l'ocell. Corresponia a Josep Maria López-Picó aquesta actitud exacta, per la seva doble posició de noucentista i de català.

LLIBRES NOUS. — Iu Pons ha publicat *Nous poemes* (Joan Morral, editor), on com un planisferi poètic, triomfa d'una banda una occidental, parrassiana successió de marbres, i de l'altra, una voluptat difusa, oriental, de *hai-kais*. — Emil Ludwig (Ed. Juventud) ha publicat *Bismarck*. Bismarck vertex d'un triangle on col·laboren, per ordre de Ludwig, Napoleó i el Kaiser, per a la constitució de la carcassa europea dels cent darrers anys. — Dins la col·lecció d'Obres Completes de Maragall, ha estat editat *Enric d'Ofsterdingen*, de Novalis, en una doble oportunitat de memòria maragalliana i centenari romàntic. — Agraïm a Josep Maria de Sagarra la tramesa del seu llibre: *El poema de Nadal*. — Drieu la Rochelle (*Une femme à sa fenêtre*), ha estat editat en castellà per *Ulysses*. — S. Juan Arbó ens mostra en *L'inútil combat* un temperament poderós de novel·lista. — Pere Puig Quintana publica a les edicions igualadines de Pere Bas, 1932, un llibre primorós de forma i de contingut poètic: *L'estel errant*. — Alfons Serra — nom a retenir — i Rossend Llates, publiquen un *Manual de Poètica Catalana*, estudiat damunt d'aquestes pàgines. — D. P.

Verne i Briand

Dels setze als dinou anys, Briand fou alumne al col·legi de Nantes. El seu amic fou allí un xicot criollo que, de tant en tant, sortia a passeig amb un senyor d'uns quaranta cinc anys que l'anava a buscar.

Aquest senyor és deia Jules Verne, era fill de Nantes i anava sovint a la seva ciutat natal. Durant les absències del criollo, es féu amic de l'amic d'aquest i se l'enduia a passeig i al teatre.

Segons remarca *Les nouvelles littéraires*, Jules Verne ha deixat, en la seva novel·la *Dos anys de vacances*, una curiosa silueta de Briand. Es tracta de joves Robinsons, un de francès i un altre d'anglès, sortits d'excursió marítima i llançats per una tempesta a una illa deserta.

El Robinson francès és diu Briand (amb t), i Verne ens el presenta així, profèticament: «Poc treballador, encara que molt intel·ligent. Sovint li succeïa d'ésser un dels darrers de la cinquena divisió. Però, quan vol, amb la seva facilitat d'assimilació i la seva remarcable memòria, s'eleva al primer rengle i això és el que Doniphan (el Robinson anglès) no li perdona. Per això Briand i ell no han pogut estar mai en bona intel·ligència... i després, Briand és audaç, empenyorat, destre en els exercicis del cos, viu en les respostes; a més a més, bon xicot, sense res de l'encarcament de Doniphan; una mica deixat; en una paraula: molt francès i, per això mateix, ben diferent del seu camarada d'origen anglès».

Doniphan està sempre a punt de predicar la revolta, i Briand, ja, l'apaivagament. Un dia que l'anglès l'acusa de voler dominar, Briand fa aquesta declaració, en la qual ja traspuja l'esperit de govern:

«No pretenc fer la llei a ningú, però no me la deixaré fer per ningú quan es tracta de l'interès de tots.»

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Aguillers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

La neurastènia

no és una malaltia pròpiament dita; és una debilitat dels òrgans del sistema nerviós, que dona lloc a un malestar general. El neurastènic no té domini d'ell mateix. El tedi se n'apodera i sent un abatiment que li impedeix de fruit de la vida.

Aquesta debilitat desapareix fàcilment prenent l'energic reconstituent FOSFO GLICO - KOLA DOME NECH, que des de fa 30 anys recomanen els metges.

LES ARTS — DISCOS

Les exposicions RADIO Agonia de la pintura?

Dionís Baixeras

L'exposició d'homenatge a aquest eminent pintor, organitzada per la Sala Parés, constitueix un dels esdeveniments actuals més importants de la nostra vida artística. I era necessària, si més no, per aclarir un mal entès que, malauradament, s'anava estenent entre les noves promocions pictòriques. Després d'aquesta exposició, em sembla que l'obra de Baixeras quedarà situada amb més precisió.

present les admirables teles de la primera època, algunes de les quals són avui exposades a la Sala Parés.

Oleguer Junyent

Amb Oleguer Junyent passa tot el contrari del que hem dit de Dionís Baixeras. És clar que la comparança no és prou justa, ja que es tracta, en aquest cas, d'un artista que està en la plenitud de la vida. Però

SELECTIVITAT

Heus ací la condició exigida per tot comprador d'aparells de ràdio; la multiplicitat d'emissores que radien amb característiques similars, ha fet inservibles bons aparells per la barreja que surt per l'altaveu, tot i que han estat construïts per procediments científics i amb bons materials. L'ideal en aquest cas sembla ésser l'emissió amb ondes curtes, però avui dia, llevat d'algunes emissores americanes i de ben pocs d'europées, la majoria de les quals no treballen més que per a fins experimentals, les estacions de ràdio emeten amb longituds compreses entre dos cents i dos mil metres, i hi ha encara molt material a aprofitar amb l'emissió d'ondes llargues i molts perfeccionaments a fer en les recepcions d'onda curta.

Tots els constructors d'aparells amb els diversos circuits, ofereixen avui la selectivitat com a perfeccionament imprescindible, però cal dir que les dificultats són moltes, ja que el client exigeix tipus de comanda única i cal també no sacrificar la bona reproducció que s'exigeix també d'un receptor de ràdio. Evidentment, avui sembla haver-se assolit un grau de perfeccionament bastant acceptable en aquest sentit. Una de les manufactures més importants, la Philips, ha llençat al mercat diversos tipus que anomena «superinductius» i del que sigui aquest atribut n'ha fet una descripció el seu enginyer J. von der Sicchel, de la qual extraïem els següents paràgrafs:

«Es pot considerar ja bastant divulgat el fet que en un receptor normal la reproducció és tant pitjor com més augmentada és la seva selectivitat. Si aquest augment s'obté en la forma ordinària, és a dir, per mitjà de la reacció, arribarem a obtenir una selecció precisa, però llavors disminueix notablement la reproducció en el sentit que aquesta no arriba a les notes d'una freqüència de més de dos mil períodes.

«La selectivitat no solament és determinada per la corba de resonància; hi ha d'altres factors que poden ésser causa d'una selectivitat deficient, encara que l'aparell tingui una corba de resonància molt aguda.

«En els receptors de diversos circuits acoblats, la selectivitat es produeix per un procés que comporta etapes successives, en cada una de les quals hi ha una relació entre el senyal útil i el que produeix perturbacions i que en cada circuit es va millorant, i pot arribar, àdhuc, que el senyal pertorbador tingui una amplitud bastant gran en el primer circuit acoblat. Si la vàlvula d'alta freqüència actua en la part corba de la característica de corrent de placa, els dos senyals coincideixen en l'antena, es modulen l'una damunt l'altra, essent per tant ineficaz tota selecció posterior. Aquest fenomen de superposició de modulacions, anomenat *cross modulation*, es pot evitar procurant que aquesta selecció tingui lloc abans de la primera vàlvula amplificadora en alta freqüència, i així la relació entre senyal útil i pertorbador és molt més favorable.

«Amb un filtre de banda que permet una selectivitat constant en tota l'extensió d'ondes, es pot obtenir aquesta selecció prèvia. Per això, per obtenir aquest efecte, s'han construït bobines de «superinductància», que es componen de dos enrotllaments: un de fil trenat, format per quinze fils aïllats d'un mil·límetre de diàmetre, i l'altre com una bobina de forma de disc. Aquesta bobina està convenientment blindada per a protegir-la d'altres acoblaments i la humitat. També van acoblats a aquestes bobines, condensadors de tamany mínim i d'extremada precisió.

«Com és natural, el muntatge ha d'ésser assegurat dels canvis de temperatura i de vibracions mecàniques que puguin influir sobre el reglatge, ja que qualsevol modificació pertorbada el bon funcionament del receptor.

«La instal·lació de circuits acoblats produeix en moltes ocasions defectes per variació de selectivitat i sensibilitat, que ací es corregeixen per mitjà d'un amplificador d'alta freqüència semi-periòdic.

«Aquest perfeccionament ha fet ben evident la qualitat de la producció obtinguda amb aquest nou aparell de «superinductància».

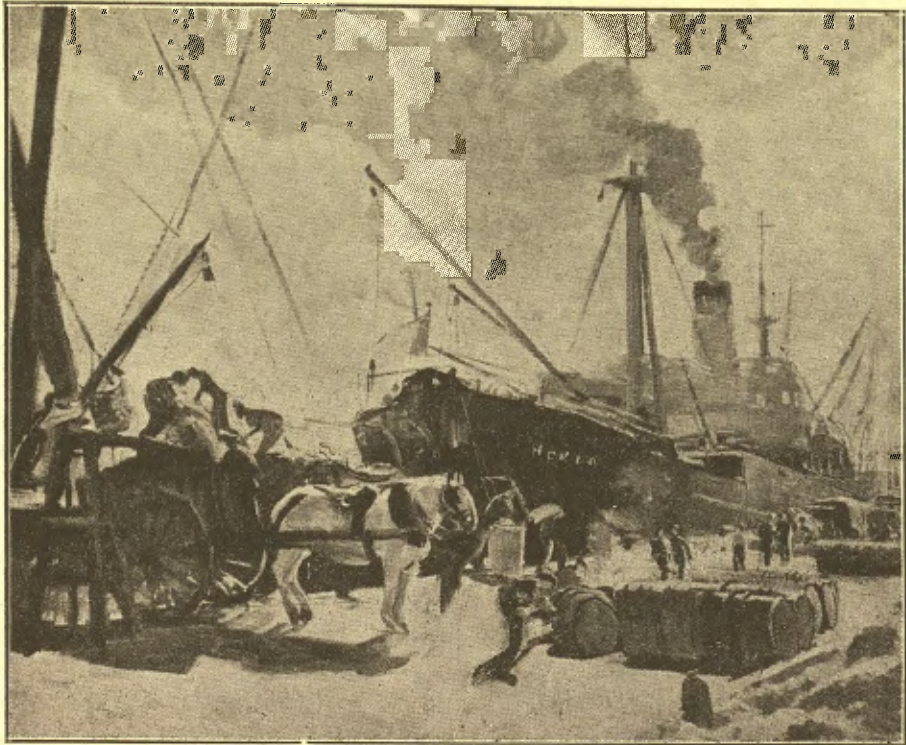
J.

Crisi és la paraula més en circulació del lèxic d'aquests temps. Es parla, i no tan sols ací, sinó a tot arreu, de crisi del teatre, de crisi del llibre, de crisi de la pintura, etcètera. Tot plegat, repercussions d'una crisi més profunda, aspectes d'una crisi total.

De fet, la crisi dels esperits data de més temps, és coetània de la postguerra. Però aquelles crisis parcials no han esclatat fins que la crisi econòmica ha vingut a punxar una inflació fomentada per tots els mitjans. Els daltabaixos de la postguerra ense-

Potser hi ha també una raó, per ajudar a no vendre quadros: l'amoblament modern, l'arquitectura moderna, no hi són gaire compatibles. Imagineu un Rembrandt — no citeu un pintor modern per no comprometre'ns — en un interior de metall i vidre.

La solució de tenir els quadros arreglats en una prestatgeria — metàl·lica, naturalment — d'on es treuen quan el propietari els vol mostrar o contemplar, no satisfà ni la psicologia del comprador ni les condicions que reclama l'essència mateixa del

O. Junyent. — El moll del carbó

Gairebé tots els pintors de la generació de Baixeras han ofert semblants característiques en el procés de llur producció. I així com es poden fàcilment destriar dues èpoques genèriques en l'obra de Cases, Rossinyol i Meifrén, també podem dir el mateix de la de Baixeras. Però l'insòlit i a la vegada lamentable en aquests artistes, ha estat el constant descens de la qualitat pictòrica en llur producció. Dionís Baixeras ha pintat teles veritablement impressionants a finals de segle passat i a principis de l'actual. Però, més tard, què? On són les obres de la segona època que puguin dignament conivir al costat d'aquelles admirables teles: *Herbejant* (1889), *Porquerola a la plana de Camprodon* (1892), *Migdiada al Pirineu* i *Estudi de marina a matinada*?

Aquest fet és una prova més del perill que sol presentar-se quan l'artista — amb

l'exposició actual de les teles d'Oleguer Junyent a la Sala Busquets, així com les darreres exposicions de Francesc Labarta, Domènec Carles i Xavier Nogués, denoten un fet curiós en la nostra producció pictòrica. Hem dit que el diagrama valoratiu de les obres dels pintors Cases, Rossinyol, Meifrén i Baixeras ens donaria una corba descendent des de la joventut a la senectut; en canvi, en la generació que podríem anomenar de Les Arts i els Artistes, podem observar una ascensió constant, com en aquesta darrera exposició d'Oleguer Junyent.

La reserva més insistent que s'ha fet a l'obra d'aquest artista ha estat sempre la influència excessiva del seu temperament d'escenògraf en la tela de cavallet. Però si recordeu la seva anterior exposició de les Galeries Laietanes i la compareu amb l'ac-

D. Baixeras. — Migdiada al Pirineu (1892)

la millor bona intenció renovadora — intenta canviar d'estil. Perquè pot succeir que sols aconseguixi desviar la seva visió cap a un altre concepte pictòric que no respongui al seu temperament.

Com exemple, comparem les dues teles de Baixeras: *Porquerola a la plana de Camprodon* (1892) i *La Batuda* (1920), exhibida a l'aparador de can Parés. En la primera el «naturalisme» és una conseqüència vivent del temperament de l'artista; el medi i l'estil de l'obra corresponen a la visió del pintor, i aleshores, apareix l'obra mestra.

Però en la segona tela esmentada, i en altres de data recent, tota coordinació ha faltat. El pintor ha intentat expressar-se d'una manera més impressionista amb acusacions «més modernes» del color i la tela ha resultat d'un convencionalisme vulgar i inexpressiu.

Aquesta dura lliçó cal que els pintors joves la tinguin en compte. I cal, també, en considerar l'obra de Dionís Baixeras, tenir

tual, haureu de convenir que aquesta influència ha disminuït en gran manera o, probablement, ha evolucionat cap a una assimilació.

En les teles del port és on Junyent s'expressa amb un mestratge més segur. La qualitat pictòrica d'alguns fragments ha adquirit una consistència efectiva com rares vegades havíem vist en la seva obra anterior. I la llum, sobretot, és el que cal subratllar de l'actual producció.

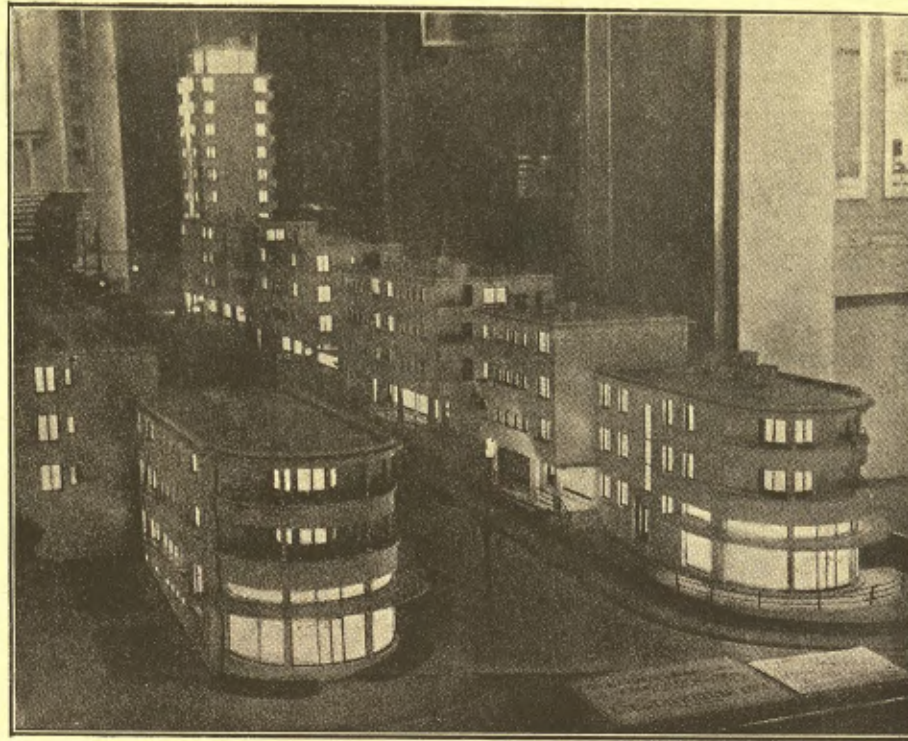
Si Oleguer Junyent segueix la directriu d'ara, pot esperar amb confiança l'avenir. I especialment si continua apartant, com ara, la pintura a l'oli dels contactes amb l'escenografia. I, també, dintre d'aquesta activitat, hem de remarcar amb elogi els esbossos per a decoració de *La vida breu* de Falla.

Antoni Mataró

Les parets de les Galeries Syra estan actualment ocupades per les darreres teles d'A. Mataró. En l'obra d'aquest dotat artista, la pintura es manifesta exuberant de paleta i rica de substancialitat pictòrica.

Amb digitació àgil, Mataró sap anotar les diverses accidentacions del model, però en molts fragments la seva fuga s'extralimita i decau a solucions sistemàtiques. L'obra pictòrica pot decaure, per excés o per defecte. En el primer cas esdevé supèrflua i en el segon inconsistent. Mataró hauria de vigilar l'abundància dels matisos, o, més exactament: la substancialitat d'aquests matisos. Compte, també, amb el fons d'algunes figures, perquè són massa convencionals. Amb tot i les reserves anotades, cal apreciar les pintures d'A. Mataró per les seves remarcables qualitats.

MÀRIUS GIFREDA

Costa de creure, realment, que en les parets interiors d'unes cases així escalfuin gaire els quadros, antics o moderns

nyaven que únicament conservaven llur valor, i encara l'augmentaven, les obres d'art, àdhuc modernes; els llibres de bibliòfil, contemporanis i tot. Una part d'esnobisme, una altra d'especulació hàbilment muntada, tingueren cura que els preus pugessin com carbasseres. París, centre del món pictòric contemporani, aplegava els pintors, metecs i indígenes, a milers, a centenars els il·lustradors de llibres de luxe. Al cap de pocs mesos de pintar, s'arribava, si no a geni, a ésser cotitzat gairebé com a tal.

El comprador no sabia on tocava. Havia arribat a no poder distingir el que era bo del que era dolent. Però veia que tot era igualment car.

Tot això durà fins pels volts de 1930. D'aleshores ençà, la situació no ha fet sinó agreujar-se. Ni els nordamericans són ja capaços d'engrescar-se amb tot allò que compraven per no passar per ases. Per acabar-ho d'adobar, ja són tan pobres com qual-sevol europeu.

(Tot això no té gran cosa a veure amb la situació a Barcelona. Encara que es senti també de la crisi general, el nostre mercat artístic no havia estat mai prou considerable perquè l'atenyessin els efectes de la inflació i l'especulació.)

Davant la veu que ja no es venia pintura moderna, que havien de fer els directors de revistes artístiques sinó procedir a una enquesta? I, és clar, les enquestes i les opinions han vingut. (La darrera, la porta actualment a cap la revista *Beaux Arts*.) De totes elles, sembla evident que la pintura bona segueix venent-se.

Ningú no s'ho acaba de creure. Potser es vol dir que segueix venent-se, però més espaïadament que abans. En canvi, és digne de remarcar que moltes de les persones preguntades, opinin simplement que es tracta d'un retorn a l'estat de coses de l'avantguerra, i, naturalment, aquesta transició no pot fer-se sense trencadissa. El pintor Kisting, *montparno* típic, va dir-ho fa temps: «No hi ha pas crisi. Es tracta senzillament d'un retorn al seny d'abans de la guerra. L'inaudit, l'anormal, és que hi hagués qui pensés a comprar quadros, i sobretot a vendre'n.» *Boutade*, no cal dir-ho, però més exacta del que sembla.

quadro, que vol ésser penjat en una paret, i no pas guardat com un llibre.

Tots voldríem creure que efectivament es tracta només d'un retorn al seny d'abans de la guerra. Ens costa d'adherir-nos al que, en el seu estil oratori i caòtic, Elie faure afirmava fa uns mesos des de *L'Amour de l'Art*. El títol de l'article era prou explícit: *L'agonia de la pintura*. Segons aquell metge, assagista i historiador de l'art, la pintura ha viscut. No és pas el primer exemple que la història ofereix d'un art que deixa d'ésser conreat. L'essència de l'estil de l'artefacte fa que no s'acabi d'entendre; però alguna cosa es treu del que vol dir l'autor: que cada dia és menys sentida la necessitat de la pintura, la qual ja no respon a cap utilitat social. A la majoria de les sensibilitats modernes, un quadro no els diu res. Es cap a d'altres formes d'expressió que s'orienten.

I consti que tot el que precedeix ho reportem únicament a títol informatiu.

Z.

Restaurant de Peix Bon-Temps

QUINTANA, 7

ACTUALMENT

EXPOSICIÓN D'OBRES DELS ARTISTES:

Domingo, Mompou, Serra, Opisso, Humbert, Guardiola, Benet i Benigani

ESPECIALITAT EN LA MIDA

Jaume I, 11 Telèf. 11655

raspalls per a tots els usos articles de neteja — objectes per a presents rambla de catalunya, 40

Per a obsequis

LAQUES SAKURA

En venda:

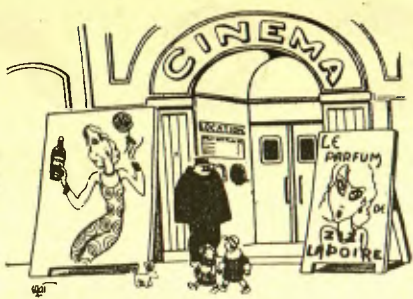
ESTABLIMENTS MARAGALL Petról, 5 GALERIES SYRA. • Diputació, 262 URALITA, S. A. • Passeig de Gràcia, 90

Viatges Marsans, S. A.

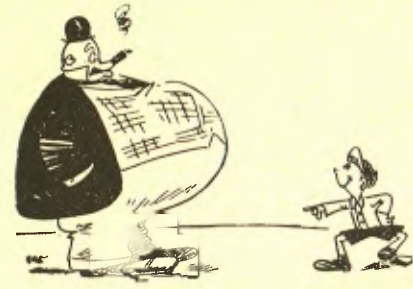
Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES I PRESSUPOSTOS GRATIS

—Acaba d'una manera molt tonta. Que se t'acudiria a tu de plantar l'amic per tornar amb el teu marit?
(Gringoire, París)

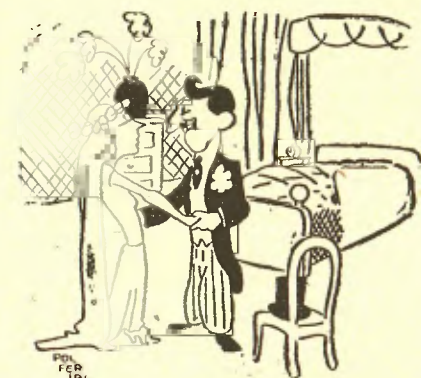
—Per deu centims li cordo la sabata.
(Sondagsnisse Strix, Estocolm)

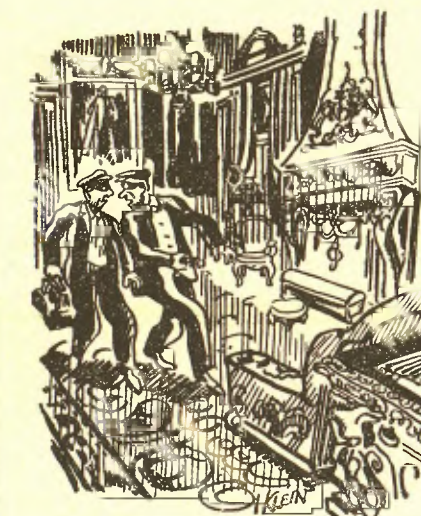
—Aquí diu que Murphard era un geni financer. Què vol dir?
—Que anava més de pressa ell a guanyar diners que la seva família a gastar-ne.
(The Passing Show, Londres)

El venedor. — Aquesta nina diu «Mamà» així que la toquen.
La compradora. — Has sentit, filla meva? Procura aprendre-ho.
(Guesin meschino, Milà)

Ella. — Voldria que el nostre matrimoni fos diferent dels altres.
Ell. — No passis ànsia. Serà diferent dels altres: seré jo qui et mataré.
(Le canard enchainé, París)

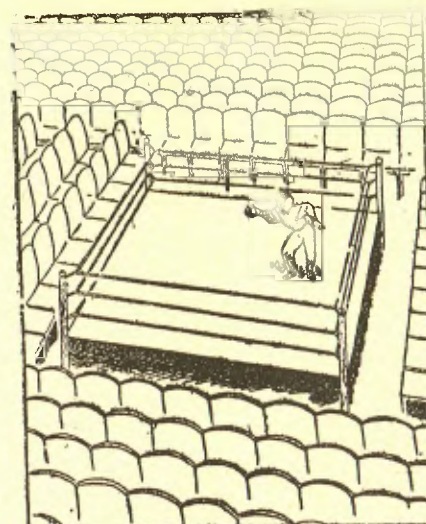

—Si hagués pensat que veníem a una casa tan distingida, m'hauria afaitat.
(Judge, Nova York)

CASES BARATES

—Haurem de posar un vigilant. Aquesta nit se'ns han emportat una altra casa.
(The Passing Show, Londres)

L'àrbitre tartamut acaba de comptar fins a deu.
(Il Travasso delle Idee, Roma)

—Figuri's que he sabut que un de la Junta prevenia contra meu els altres de la club.
—Qui era aquest poca-vergonya? A mi no m'havia avisat.
(The Humorist, Londres)

EL SOFISTA A CASA

—La gana ve menjant. Així, com més mengi més gana tindrà. Més val doncs que no mengi, o si no em moriré de gana.
(Prager Presse, Praga)

—El gatet s'avorreix. Porti'l al cinema a veure el Gat Fèlix.
(The Tatler, Londres)

—I que n'és de xerraire la nova veïna! No fa res en tot el dia. Se'l passa parlant amb mi.
(Free Press, Birdlington)

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS

TALLERS GRÀFICS
PERRICCI ARNAU

VERDAGUER, CALLIS, 3, 5 i 7
(D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADRACIONS. ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARREGS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON

14856

AGULLES
GIOCONDA

Si voleu obtenir el màxim so del disc i el mínim desgast, useu sempre agulles GIOCONDA. Cada agulla porta el nom gravat. Capsa de 200 agulles 2'50 ptes.

Venda a l'engròs:

A. GUARRO
RAMBLA CATALUNYA, 7

PASTILLES ASPAIME

GUAREIXEN RADICALMENT LA

TOS

PERQUE COMBATEN LES SEVES CAUSES:

COMPOSICIO:

Succe, llet, b., 5 cts.; extracte regalèsia, 5 cts.; extracte diacodi, 2 mls.; extracte medul'la vaca, 3 mls.; Gomenol, 5 mls.; sucre mentonissat, quantitat suficient per a una pastilla.

Catarros, ronqueres, angines, laringitis, bronquitis, tuberculosi pulmonar, asma i totes les afeccions en general de la gola, bronquis i pulmons

Suscriviu-vos a **MIRADOR**
Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIO

El Sr. _____
que viu a _____
carrer _____ n.º _____ es subscriu a **MIRADOR**
vel preu fixat de 3'50 ptes. trimestre.

de _____ de 193_____
Signatura

Centre de Dependents del Comerç i de la Indústria - Sabadell

COMMEMORACIÓ DEL VINT-I-CINQUÈ ANIVERSARI DE LA SEVA FUNDACIÓ

CONCURS
d'Estudis sobre escoles locals
de comerç

organitzat pel Centre de Dependents, sota els auspicis de la
Generalitat de Catalunya i de l'Ajuntament de Sabadell

CARACTERISTICA

Aquest concurs, organitzat principalment en vistes a la futura creació d'Escoles Locals de Comerç, té per objecte oferir a Catalunya el major nombre de treballs autoritzats: En aquest sentit es tindrà en compte aquells estudis que glossin el tema amb major universalitat de coneixements (Pedagogia moderna, Cultura general i especialitats, Riquesa i Psicologia de Catalunya, Assaig d'altres pobles, etcètera.)

JURAT QUALIFICADOR

L'integren els senyors següents: **Pere Corominas**, president; **Manuel Ainaud**, **Jaume Carner**, **Pere Gual** i **Villalbi**, **Rafel Gay de Montellà**, vocals; i **S. Sarrà Serravinyals**, secretari.

BASES

- I. — Els treballs hauran d'ésser escrits en llengua catalana i a màquina i adreçats al Secretari del Jurat respectivament: Pedregar, 17. Sabadell.
- II. — El termini d'admissió de treballs acabarà el 30 de juny de 1932.
- III. — Els treballs portaran un tema. El nom i les senyes de llurs autors figuraran dins d'un sobre clos, al damunt del qual com a única inscripció hi figurarà inscrit el mateix lema del treball.

CONCURS D'ESTUDIS SOBRE ESCOLES DE COMERÇ
Primer: 750 Ptes., cedit per la Generalitat de Catalunya
Segon: 500 Ptes., cedit per l'Ajuntament de Sabadell
Tercer: 250 Ptes., cedit pel Centre de Dependents

CONCURS
d'Estudis socials de Catalunya

organitzat pel Centre de Dependents, sota els auspicis de la
Generalitat de Catalunya i de l'Ajuntament de Sabadell

CARACTERISTICA

Els estudis seran a partir de 1840. Amb aquest Concurs es persegueix un doble objectiu: donar a conèixer el nostre passat, i orientar el nostre futur. No obrim una competició de detalls històrics. El passat, element de la nostra vida, no interessa a Catalunya actualment per la seva riquesa de detalls, sinó per la riquesa de llurs ensenyaments. Obrim, doncs, una competició per a orientar la vida social de Catalunya, que, partint del que hem estat i del que som, assenyalí el que podríem ésser.

JURAT QUALIFICADOR

L'integren els senyors següents: **Amadeu Hurtado**, president; **Manuel Raventós**, **Jaume Serra**, **Hunter**, **J. M.ª Tallada**, **Josep Xirau Palau**, vocals; i **Josep Oltra**, secretari.

CONCURS D'ESTUDIS SOCIALS DE CATALUNYA
Primer: 750 Ptes., cedit per la Generalitat de Catalunya
Segon: 500 Ptes., cedit per l'Ajuntament de Sabadell
Tercer: 250 Ptes., cedit pel Sindicat de Dependents